

PATVIRTINTA

Uždarnosios akcinės bendrovės

„Kauno vandenys“ generalinio direktoriaus

2023 m. liepos 11 d.

įsakymu Nr. 02-118-2023

**UŽDAROSIOS AKCINĖS BENDROVĖS „KAUNO VANDENYS“
PASLAUGOS TEIKĖJŲ, VYKLANČIŲ IR TEIKIANČIŲ PASLAUGAS AR
ATLIEKANČIŲ DARBUS PAGAL SUTARTINIUS ĮSIPAREIGOJIMUS,
APLINKOSAUGOS, DARBUOTOJŲ SAUGOS IR SVEIKATOS BEI PRIEŠGAISRINĖS
SAUGOS REIKALAVIMŲ APRAŠAS**

I. BENDROJI DALIS

1.1. Uždarnosios akcinės bendrovės „Kauno vandenys“ (toliau – Bendrovė) paslaugos teikėjų, vykdančių ir teikiančių paslaugas ar atliekančių darbus pagal sutartinius įsipareigojimus aplinkosaugos, darbuotojų saugos ir sveikatos bei priešgaisrinės saugos reikalavimų aprašas (toliau – Aprašas) aprašo aplinkosaugos, darbuotojų saugos ir sveikatos, priešgaisrinės saugos reikalavimus fiziniams ar juridiniams asmenims, vykdančiams ir teikiančiams paslaugas ar atliekantiems darbus Bendrovėje pagal sutartinius susitarimus ir įsipareigojimus (toliau – Teikėjas). Šis Aprašas yra neatskiriama sutartinio susitarimo ar įsipareigojimo dalis tarp Bendrovės ir Teikėjo.

1.2. Šio Aprašo tikslas – supažindinti Teikėją su pagrindiniais aplinkosaugos, darbuotojų sveikatos ir saugos darbe bei gaisrinės saugos reikalavimais, kuriais jis turi vadovautis sutartinių įsipareigojimų vykdymo metu. Šis Aprašas nustato tik minimalius reikalavimus, Teikėjas gali priimti ir taikyti griežtesnius reikalavimus, negu išdėstyta šiame Apraše.

1.3. Šis Aprašas yra bendrinis, privalomas visiems Teikėjams, išskyrus šio Aprašo III skyrių, kuris taikomas Teikėjams, atliekantiems rangos darbus.

1.4. Šiame Apraše pateikta informacija, kuri padės Teikėjui nustatyti Bendrovėje esančius pavojus sveikatai ir saugai darbe bei gaires, kurios sumažins šiuos pavojus ir padės juos kontroliuoti. Teikėjo reikalavimu, papildomą informaciją apie šiame Apraše neaprašytus rizikos veiksnius ir kitus saugos reikalavimus ir tvarkas pateikia struktūrinio padalinio, kuriame atliekami sutartiniai įsipareigojimai, vadovas ar kitas atsakingas asmuo.

1.5. Bendrovė pasilieka teisę apriboti Teikėjo darbuotojų darbą, jeigu jis nesilaiko šio Aprašo reikalavimų. Apie tai Teikėjas informuojamas telefonu arba elektroniniu paštu, raštu.

1.6. Naudojamos sąvokos:

1.6.1. *Statinio statybos saugos ir sveikatos darbe koordinatorius* – paslaugos Teikėjo paskirtas atsakingas asmuo už dviejų ar daugiau įmonių veiksmų koordinavimą, darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų laikymąsi;

1.6.2. *Rangos darbai (statybos ir kiti darbai)* – darbai, atliekami statant naujai, rekonstruojant, remontuojant, ardant, demontuojant statinius, inžinerinius tinklus, vandentvarkos ūkio, nuotekų valymo įrenginių, elektros ūkio, atliekant žemės kasimo, kelių dangos atstatymo, mūrijimo, betonavimo, montavimo, pamatų ir stogų įrengimo, stalių, apdailos, įrenginių paleidimo, statybos ir derinimo darbus ir kt.

II. BENDRIEJI REIKALAVIMAI TEIKĖJUI, TEIKĖJO PAREIGOS IR ATSAKOMYBĖ

2.1. Teikėjas atsako už Lietuvos Respublikoje galiojančių aplinkosaugos, darbuotojų saugos ir sveikatos, priešgaisrinės saugos teisės aktų reikalavimų laikymąsi, vykdant sutartinius įsipareigojimus. Už šių reikalavimų vykdymą atsako Teikėjo darbų atlikimo laikotarpiui paskirti įgalioti atsakingi asmenys (darbų vadovas, darbuotojų saugos ir sveikatos specialistas, koordinatorius ir pan.), kurie atlieka darbuotojų, vykdančių sutartinius įsipareigojimus, instruktavimą darbo vietoje, supažindina juos su esamais ir galimais pavojais, rizikos veiksniais, pateiktais 1 lentelėje, darbus organizuoja, vadovaujantis rekomendacinėmis prevencinėmis priemonėmis.

2.2. Teikėjas privalo užtikrinti, kad visi jo darbuotojai būtų pasitikrinę sveikatą Lietuvos Respublikoje galiojančių teisės aktų nustatyta tvarka, turėtų galiojančius atestatus, pažymėjimus ir kitus dokumentus, reikalingus darbų atlikimui.

2.3. Darbų atlikimo laikotarpiui, kai Teikėjas darbus atlieka pasitelkdamas subrangą ar Bendrovės darbuotojus, darbų atlikimui skiria statinio statybos saugos ir sveikatos darbe koordinatorių, atsakingą už dviejų ar daugiau įmonių veiksmų koordinavimą, laikantis darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų.

1 lentelė. Pavojingi, kenksmingi ir kiti rizikos veiksniai, esantys ar galintys pasireikšti UAB „Kauno vandenys“ darbuotojų darbo aplinkoje, galimas poveikis darbuotojų saugai ir sveikatai, prevencinės priemonės

Rizikos veiksnys	Poveikis saugai ir sveikatai	Rekomendacinės prevencinės priemonės
<i>Fizikiniai veiksniai:</i>		
Nepakankamas darbo vietos apšvietimas	Didėja akių nuovargis, regos susilpnėjimas, mažėja darbuotojo pastabumas. Galimos darbo klaidos, kurios gali būti susijusios su įvairaus masto incidentais, avarijomis, nelaimingais atsitikimais.	Jeigu bendras apšvietimas yra mažesnis už reikalaujamą, būtina didinti šviestuvų kiekį ar papildomai naudoti kilnojamus šviestuvus.
Netinkamas mikroklimatas (temperatūra, drėgmė, ventiliacija ir t.t.)	Įvairaus sunkumo ūmių sveikatos sutrikdymų ar profesinių ligų rizika.	Įvertinus mikroklimatą, naudoti tinkamus darbui šiomis sąlygomis drabužius, avalynę.

Elektromagnetiniai laukai	Gali skaudėti galvą, greičiau pavargstama, jaučiamas silpnumas. Pažeidžiama nervų sistema, pakyla temperatūra, sutrinka kraujotaka.	Tinkamai įrengti darbo vietą. Naudoti įrenginius, kurių elektromagnetinių laukų spinduliavimas yra mažesnis. Įrengti pagalbinę įrangą, sumažinančią elektromagnetinių laukų spinduliavimą. Poveikio trukmės ribojimas.
Per didelis triukšmo lygis (darbuotojo darbo vietoje bendras triukšmo lygis neturi viršyti 85 dBA)	Galimi įvairaus sunkumo klausos ir vestibuliarinio aparato sutrikimai. Triukšmas sukelia negrįžtamą klausos susilpnėjimą ar net klausos netekimą ir profesines ligas. Mažina darbingumą.	Vengti buvimo padidėjusio triukšmo zonoje, jei to padaryti neįmanoma, apsaugai nuo triukšmo naudoti ausines, ausų kištukus, kitas. Bendrovėje nustatyta tvarka naudojamas apsaugos priemonės arba trumpinti triukšmo veikimo laiką. Apmokyti darbuotojus, dirbančius triukšme.
Darbas lauko sąlygomis – nepalankios meteorologinės sąlygos	Įvairaus sunkumo ūmių sveikatos sutrikdymų ar profesinių ligų rizika.	Įvertinus meteorologines sąlygas, naudoti tinkamus darbui šiomis sąlygomis drabužius, avalynę, esant audrai, perkūnijai, plikšalai, darbus nutraukti. Apsisaugojimui nuo šio veiksnio būtina tinkamai organizuoti darbo režimą – taikyti specialias pertraukas. Įrengti tinkamas buitines patalpas.
Rankas veikianti vibracija	Neigiamas poveikis visam organizmui, nuovargis. Ypač pasireiškiančiais raumenų, kaulų struktūros, neurologiniais ir kraujagyslių pakenkimais. Gali sukelti profesines vibracines ligas.	Kaitalioti darbą su vibruojančiais ir nevibruojančiais įrenginiais. Nuolat tikrinti, ar gerai išbalansuotos judančios įrenginio dalys, naudoti asmenines apsaugines priemones. Prieš pradėdant dirbti su rankas veikiančiais vibruojančiais įrankiais (įtaisais), atlikti rankų apšilimo pratimus. Naudoti asmenines apsaugos priemones, mažinančias vibraciją (pirštines, avalynę, kelių apsaugos priemones). Pertraukėlių metu masažuoti rankų pirštus.
Visą žmogaus kūną veikianti vibracija	Neigiamas poveikis visam organizmui, nuovargis. Ypač pasireiškiančiais raumenų, kaulų struktūros, neurologiniais ir kraujagyslių pakenkimais. Gali sukelti profesines vibracines ligas.	Jei negalima pašalinti vibracijos šaltinio ar sumažinti jos dydį, dirbant su vibruojančiais įrenginiais daryti pertraukas, kurių metu pasivaikščioti, pamankštinti rankas ir kojas. Naudoti asmenines apsaugos priemones.
Cheminiai veiksniai:		
Dulkės (organinės ir neorganinės kilmės), alergiškai veikiančios visą organizmą	Galimi įvairaus sunkumo kvėpavimo takų, gleivinės, odos sudirginimai ar sužalojimai, galintys įtakoti ūmius ar lėtinius susirgimus, alergines organizmo reakcijas, plaučių ligas ir net profesinius susirgimus (silikozę, beriliozę). Netoksinės dulkės paprastai dirgina gleivines, o patekus į plaučius, sukelia specifines ligas.	Apsaugai nuo dulkių naudoti respiratorius, dujokaukes, uždaro tipo akinius, tinkamus tokiam darbui drabužius, avalynę, kitas asmenines bei kolektyvines apsaugos priemones – įrengti vėdinimo sistemas.

Dažų, skiediklių, ploviklių garai	Galimi įvairaus sunkumo kvėpavimo takų, gleivinės, odos sudirginimai ar sužalojimai, galintys įtakoti ūmius ar lėtinius susirgimus, alergines organizmo reakcijas.	Apsaugai nuo cheminių medžiagų, garų naudoti respiratorius, dujokaukes, uždaro tipo akinius, tinkamus tokiam darbui drabužius, avalynę, kitas asmenines bei kolektyvines apsaugos priemones.
Garai, aerozoliai, nuosėdos, rūgščių kondensatas, esdinančios cheminės medžiagos	Galimi įvairaus sunkumo kvėpavimo takų, gleivinės ir akių, odos sudirginimai ar sužalojimai, galintys įtakoti ūmius ar lėtinius susirgimus, alergines organizmo reakcijas.	Įrengti vietinį nusiurbimą, pritekamąją ir ištraukiamąją ventiliaciją. Naudoti kvėpavimo apsaugos priemones, apsauginius akinius, darbo pirštines bei kitas asmenines apsaugos priemones.
Toksiškos dujos ir apsinuodijimas	Galimi įvairaus sunkumo kvėpavimo takų, gleivinės ir akių, odos sudirginimai ar sužalojimai, galintys įtakoti ūmius ar lėtinius susirgimus, alergines organizmo reakcijas.	Užtikrinti darbo vietos vėdinimą, prieš darbų pradžią ir periodiškai matuoti dujas analizatoriumi, naudoti dujų aptikimo signalizatorius, esant būtinumui dirbti su deguonies įranga.
Fiziniai veiksniai:		
Elektros srovės poveikis (esant netvarkingai instaliacijai ar netinkamai naudojant elektrinius prietaisus, įrenginius ir įrankius ir pan.)	Įvairaus sunkumo traumų (net mirtinų), sveikatos sutrikdymų rizika.	Laikytis apsaugos-nuo elektros reikalavimų. Nenaudoti netvarkingų elektrinių įrankių, įrenginių, kitų darbo priemonių. Nesiliesti prie neizoliuotų elektros įrangos dalių, kuriomis teka elektros srovė. Remontuoti elektros įrenginius ir prietaisus gali tik asmuo, turintis atitinkamą elektrotechnikos darbuotojo kvalifikaciją. Naudoti kolektyvines, asmenines apsaugos priemones.
Netvarkinga darbo vieta (slidžios, nelygios grindų ar grindinio dangos)	Paslydimas, pargriuvimas. Galimos įvairaus sunkumo traumos: kaulų lūžiai, raumenų sistemos sužalojimai.	Užtikrinti, kad darbo vietoje grindų dangos būtų neslidžios, sausas, lygios, nuolat valomos. Jeigu dėl darbo specifikos grindys būna šlapios ir slidžios, būtina dėvėti apsaugančią nuo paslydimo avalynę. Apsisaugoti nuo šio veiksnio būtina slidžius paviršius valyti. Draudžiama paviršių valyti medžiagomis, kurios didina slidumo riziką. Lauko teritorijoje laiku valyti sniegą, slidžius paviršius barstyti smėliu (druska).
Netvarkingos ar užgriozdintos patalpos, teritorija	Užkliuvimas, pargriuvimas, užgriuvimas, nukritimas. Galimos įvairaus sunkumo traumos: kaulų lūžiai, raumenų sistemos sužalojimai ar net mirtinos traumos.	Nuolat palaikyti tvarką ir švarą patalpose ir teritorijoje. Laikytis sandėliavimui, patalpų eksploatavimui ir teritorijos priežiūrai keliamų reikalavimų. Praėjimai turi būti laisvi, neužkrauti detalėmis, daiktais, išsikišantys vamzdynai turi būti paslėpti grindyse, laiptų pakopos turi būti lygios, lipant laikytis už porankių. Praėjimai turi būti paženklinėti.

Netvarkingi įrenginiai, įrankiai, prietaisai ir kt.	Dėl plaktukų, kirstukų, įvairios rūšies įrankių, neatitinkančių darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų, panaudojimo, tikimybė įsipjauti, įsidurti į aštrius daiktus, briaunas, patirti sužalojimus ar įvairaus sunkumo traumas.	Dirbti tik su tvarkingais ir reikiamos komplektacijos įrenginiais, įrankiais ir prietaisais, juos naudoti pagal paskirtį ir prisilaikant jų eksploatavimo taisyklių reikalavimų. Naudojami įrankiai su medinėmis rankenomis turi būti lygiai apdailinti ir įtvirtinti. Kirstukai, plaktukai, prakalai turi būti su neišmuštais, neištrupėjusiais, nesuskilusiais ašmenimis, nešerpetotomis briaunomis tose vietose, kurios imamos ranka. Dirbant su mechaniniais įrankiais, smūgiuojant, be kitų asmeninių apsaugos priemonių (drabužiai, pirštinės, batai) būtina naudoti apsauginius akinius. Naudojant rankinius elektrinius įrankius, stebėti, kad nesusisuktų maitinimo laidas, jo nenutraukti. Savavališkai darbo priemonių nemodifikuoti.
Transportuojamas krovinys	Dėl neteisingo krovinio užkabinimo, saugių atstumų nesilaikymo, buvimo po keliu krovinio, nesavalaikio kėlimo įrenginio techninio patikrinimo galimos sunkios, tame tarpe ir mirtinos traumos.	Apsisaugojimui nuo šio veiksnio, būtina teisingai užkabinti krovinį, krovinį gabenti 1 m atstumu nuo sienų, staklių, kolonų. Draudžiama krovinį gabenti virš apačioje esančių žmonių.
Krentantys daiktai	Galimi įvairaus sunkumo galvos, galūnių, kitų kūno vietų sužalojimai, traumos.	Daiktus, įrankius, medžiagas ir kitas priemones darbo vietoje sudėti taip, kad jie negalėtų nukristi, nebūti vietose, kur vyksta krovos darbai. Darbo vietose, kur yra krentančių daiktų rizika, dėvėti šalną.
Kritimas iš aukščio ar į gylį	Dėl aptvarų nebuvimo, kopėčių nepritvirtinimo, angų, šulinių neuždengimo dangčiais ir t.t. galimi įvairaus sunkumo galvos, galūnių, kitų kūno vietų sužalojimai, traumos.	Apsisaugojimui nuo nukritimo, jeigu nėra aptvėrimų ir dirbama aukštalipio darbus, būtina naudoti įrangą apsaugančią nuo kritimo (diržai, lynai). Lipant, dirbant leistinus darbus nuo kopėčių, būtina jas pritvirtinti. Jų pastatymo kampas turi būti apie 70°. Pasilypėjimui ir darbui aukštyje naudoti tik sertifikuotas, stabilias, tvarkingas, išbandytas, patikrintas paaukštinimo priemones. Draudžiama nuo paaukštinimo priemonių šokti. Dirbant aukštyje dėvėti šalną (užsegta). Pažymėti vietas, kur yra duobių ar kritimo pavojus. Angos, šuliniai negali būti uždengiami plėvele, kartonu. Tam turi būti skirti patvarūs dangčiai.
Griūtys (šlaitai, tranšėjos, iškasos ir pan.)	Galimi įvairaus sunkumo galvos, galūnių, kitų kūno vietų sužalojimai, traumos.	Šlaitai padaromi ir apsaugomi, atsižvelgiant į dirvožemio tipą. Tranšėjos ir iškasos apsaugomos atitinkamais įrenginiais.

Fizinė perkrova (vienkartinis kėlimas moterims iki 16 kg, vyrams iki 26 kg)	Galimos įvairaus sunkumo traumos, raumenų patempimai, stuburo sužalojimai.	Nekelti vienam daiktų (detalių, ruošinių, įrenginių), viršijančių leistiną krovinio kėlimo normą. Jeigu nėra galimybių tai atlikti dviese, būtina naudotis kėlimo įrenginiais.
Transporto priemonės, savaeigiai mechanizmai	Galimi įvairaus sunkumo (net mirtini) galvos, galūnių, kitų kūno vietų sužalojimai, traumos.	Laikytis nustatytos transporto priemonių ir pėsčiųjų judėjimo tvarkos. Laikytis saugaus atstumo nuo savaeigių mechanizmų.
Gaisro ir sprogo pavojus	Galimas nudegimo ar net žuvimo pavojus.	Pakeisti produktą kitu mažiau pavojingu. Panaikinti artimus uždegimo šaltinius (kibirkštis, cigaretė, suvirinimo vieta ir pan.). Įrengti kontrolės ir aliarmo priemonės. Laikyti gesintuvus lengvai prieinamoje vietoje. Nustatyti veiksmų planą gaisro metu.
Pernelyg sunkus arba didelis, griozdiškas arba nepatogus suimti (paimti), nestabilus (arba jo turinys sunkiai perkeliamas) kroviny	Krovinių keliant rankomis, gali kilti pavojus susižaloti, ypač nugarą. Toks kroviny gali sužeisti darbuotojus, ypač susidūrus, dėl savo kontūrų ir (arba) konsistencijos.	Krovinius kelti tokioje padėtyje, kurioje kroviny nebūtų laikomas arba juo manipuluojama per atstumą nuo liemens, arba liemenį lenkiant ar sukant. Stengtis naudoti kėlimo įrenginius.
Besisukančios ar kitaip judančios neuždengtos mechanizmų ir įrengimų dalys	Nurodytos mechanizmų dalys gali įtraukti darbo drabužius, o su jais ranką ar kitas kūno dalis. Galimos įvairaus sunkumo traumos, galūnių sužalojimai.	Neliesi rankomis besisukančių ar kitaip judančių dirbančio įrenginio dalių, kurių negalima uždengti apsaugomis, skydais. Nedėvėti darbo drabužių palaidais skvernais, atsegtomis rankovėmis, nenešioti raiščių, grandinėlių. Darbo metu naudoti tik techniškai tvarkingus ir patikrintus įrenginius.
Neteisingai sumontuoti pastoliai, netinkamos paaukštinti naudojamos priemonės, avarinės būklės pastatai	Galimi įvairaus sunkumo galvos, galūnių, kitų kūno vietų sužalojimai, traumos.	Pasilypėjimui ir darbui aukštyje naudoti tik stabilias, tvarkingas paaukštinimo priemones. Draudžiama nuo paaukštinimo priemonių šokti. Dirbant aukštyje dėvėti šalną (užsegtą).
Galimas žmonių, naminių gyvulių ar laukinių žvėrių pasirodymas važiuojamoje kelio dalyje	Galimi įvairaus sunkumo (net mirtini) galvos, galūnių, kitų kūno vietų sužalojimai, traumos.	Laikytis nustatytos transporto priemonių ir pėsčiųjų judėjimo tvarkos.
Galimos vairavimo klaidos, saugaus greičio netinkamas pasirinkimas	Galimi įvairaus sunkumo (net mirtini) galvos, galūnių, kitų kūno vietų sužalojimai, traumos.	Laikytis nustatytos transporto priemonių ir pėsčiųjų judėjimo tvarkos.
Krovinių kėlimo mechanizmai	Galimi įvairaus sunkumo (net mirtini) galvos, galūnių, kitų kūno vietų sužalojimai, traumos.	Laikytis krovinių kėlimo priemonių ir pagalbinių kėlimo reikmenų naudojimosi instrukcijų. Reguliariai tikrinti jų būklę. Dirbti su šiais įrenginiais gali tik asmenys, turintys atitinkamą pažymėjimą. Tinkamai įpakuoti keliamus krovinius.

Asmens higienos taisyklių nesilaikymas	Galimi apsinuodijimo, infekcijų ir virškinimo trakto negalavimai. Ūmūs susirgimai ar net mirtis.	Prižiūrėti ir nuolat valyti sanitarines patalpas. Suteikti darbuotojams galimybę nusiplauti rankas ir nusiprausti po dušu. Įrengti valgymo, persirengimo patalpas. Darbuotojams leidžiama valgyti, praustis ar atlikti gamtinius reikalus tik tam pritaikytuose vietose.
Ergonominiai, psichosocialiniai ir organizaciniai veiksniai		
Nepatogi, priverstinė darbo poza	Galimi skeleto sistemos ir raumenų pažeidimai	Tinkamai parinkti darbo aukštį ir darbo priemonių išdėstymą, taip pat sudaryti galimybę keisti darbo pozą
Stresas dėl netinkamo darbo organizavimo, kvalifikacijos stoka	Dėl netinkamo darbo organizavimo galimos problemos tarp kolegų, konfliktai tarp darbuotojų ir vadovaujančio personalo. Stresas ir įtampa padidina jautrumą ir įtakoja klaidų atsiradimą. Galimi įvairaus sunkumo galvos, galūnių, kitų kūno vietų sužalojimai, traumos.	Aptarti su darbuotojais užduočių planavimą ir paskirstymą. Apsvarstyti darbo proceso eigą. Darbuotojus motyvuoti, sukurti jų atsakomybės sampratą. Problemas spręsti atskiruose pokalbiuose. Sukurti tiesioginę ir aiškią informacijos sistemą, kuri padėtų išvengti klaidų. Patikrinti organizavimą, sukurti tiesioginę ir aiškią informacijos sistemą. Pritaikyti pertraukų sistemą. Darbams atlikti parinkti tinkamus darbuotojus, kurie atitinka keliamus kvalifikacinius reikalavimus.
Dėmesio įtampa	Galimos įvairaus sunkumo traumos	Daryti pertraukas, pavaikščioti, padaryti akių mankštą, jei yra galimybė pakeisti darbą, kuris reikalauja mažesnės įtampos
Biologiniai veiksniai:		
Gyvūnų platinamos erkės ir virusai, parazitai. Graužikų įkandimai	Įkandus erkei galimas užsikrėtimas erkiniu encefalitu, taip pat, įkandus pasiutlige sergantiems gyvūnams, graužikams, galima užsikrėsti pasiutlige.	Norint apsaugoti darbuotojus nuo erkinio encefalito, stabligės, pasiutligės, būtina juos skiepyti.
Pelėsiai/mielės ir bakterijos, virusai.	Gali sukelti alergijas bei kvėpavimo organų pakenkimus, ypač dažni aspergiliozės (infekciniai kvėpavimo takų pažeidimai) atvejai, viduriavimas ir salmoneliozė.	Įrengti vietinę ištraukiamąją ventiliaciją, darbuotojus aprūpinti tinkamais apsauginiais darbo drabužiais, naudoti tinkamas higienos priemones, reguliariai valyti ir dezinfekuoti patalpas, skiepyti darbuotojus nuo stabligės, hepatito A, vidurių šiltinės, difterijos.
Gyvūnų užpuolimas	Galimos traumos, užkrečiamos ligos.	Pastebėjus pavojingus gyvūnus (vilgai, lapės, šunys ar kt.) pasitraukti į saugų atstumą, jų neerzinti.

2.4. Teikėjas atsakingas už savo veiklos metu susidariusių atliekų išvežimą ir utilizavimą pagal Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos teisės aktų reikalavimus. Teikėjui gali būti leista pasinaudoti Bendrovės atliekų konteneriais utilizavimui, prieš tai suderinus su Bendrovės struktūrinio padalinio vadovu, nebent sutartyje numatyta kitaip.

2.5. Teikėjas pilnai atsako už Bendrovės teritorijoje padarytus nuostolius dėl saugos darbe, aplinkosaugos bei priešgaisrinės saugos reikalavimų nesilaikymo, nepriimtinių ir nepageidaujamų medžiagų naudojimo, netinkamo darbo organizavimo arba Teikėjų darbuotojų neprofesionalumo.

2.6. Vadovaudamasis Saugos eksploatuojant elektros įrenginius taisyklėmis, kai Teikėjo darbuotojai atliks elektrotechninius ar ne elektrotechninius darbus elektros įrenginiuose ar jų apsaugos zonose, ar jungs savo įrenginius ar prietaisus prie Bendrovės elektros tinklo, privalo paskirti atsakingą asmenį, turintį atitinkamą apsaugos nuo elektros kategoriją, atsakančią už Teikėjo darbuotojų besąlygišką teisės aktų, galiojančių elektros energetikos sektoriuje, vykdymą. Teikėjas darbus gali pradėti, tik pasirašius elektros įrenginių nuosavybės ir darbuotojų saugos ir sveikatos tarpusavio atsakomybės ribų aktą (3 priedas) su Bendrovės atsakingu darbuotoju.

2.7. Teikėjas privalo:

2.7.1. prieš darbų pradžią susipažinti ir supažindinti savo darbuotojus su Paslaugos teikėju, vykdančių ir teikiančių paslaugas ar atliekančių darbus pagal sutartinius įsipareigojimus, aplinkosaugos, darbuotojų saugos ir sveikatos bei priešgaisrinės saugos reikalavimų aprašu ir juo vadovautis;

2.7.2. supažindinti savo darbuotojus su pavojingomis darbo zonomis, padaliniuose esančiais saugos ženklais, evakavimo planais, gesintuvų laikymo vietomis;

2.7.3. užtikrinti pirmos pagalbos suteikimą savo darbuotojams nelaimės atveju, aprūpinti pirmos pagalbos rinkiniais;

2.7.4. užtikrinti savo darbuotojų aprūpinimą asmens apsaugos priemonėmis ar papildomomis darbui reikalingomis priemonėmis, Teikėjo darbuotojams darbus atliekant Bendrovėje esančiose sprogiose zonose ar elektros įrenginiuose, Teikėjo darbuotojai privalo naudoti atitinkamas asmenines apsaugos priemones;

2.7.5. informuoti Bendrovės atsakingus asmenis apie visus Teikėjo darbuotojams įvykusius incidentus, nelaimingus atsitikimus darbe, gaisrus, aplinkosauginius incidentus, Bendrovės įrangos pažeidimo ar sugadinimo atvejus ir pan.;

2.7.6. informuoti Bendrovės struktūrinio padalinio vadovą ar atsakingą asmenį apie į jo teritoriją įvežamas chemines medžiagas bei potencialiai pavojingus įrenginius, kuriuos Teikėjas ketina panaudoti struktūrinio padalinio teritorijoje, patalpose ar objektuose ir gauti išankstinį leidimą šių medžiagų/įrangos įvežimui;

2.7.7. tinkamai atlikti pavojingus darbus vadovaujantis Valstybinės darbo inspekcijos minimaliais saugos ir sveikatos reikalavimais organizuojant ir atliekant statybos darbus;

2.7.8. užtikrinti taršos prevenciją, taupų elektros ir vandens naudojimą;

2.7.9. užtikrinti tik techniškai tvarkingų transporto priemonių ir įrengimų eksploatavimą;

2.7.10. užtikrinti subrangovų atliekamų darbų vykdymą pagal šį aprašą.

2.8. Teikėjo įgalioti asmenys, susipažįsta su šiuo Aprašu, kuris yra neatskiriama sutarties dalis, įsipareigodami vykdyti visus Aprašo reikalavimus.

III. REIKALAVIMAI TEIKĖJAMS, VYKDANTIEMS SUTARTINIUS ĮSIPAREIGOJIMUS PAGAL RANGOS DARBUS

3.1. Rangovas be šiame Apraše minėtų teisės aktų atsako už: „Darboviečių įrengimo statybvietėse nuostatų“, Valstybinės darbo inspekcijos metodinių rekomendacijų, vykdant darbus vandentvarkos įmonėse (4 priedas), Valstybinės darbo inspekcijos metodinių rekomendacijų - Minimalūs saugos ir sveikatos reikalavimai, organizuojant ir atliekant statybos darbus (5 priedas), ir kitų darbuotojų saugą ir sveikatą, veiklą Elektros energetikos sektoriuje reglamentuojančių teisės aktų, atliekamų sutartinių įsipareigojimų vykdymui, reikalavimus.

3.2. Prieš statybos darbų pradžią, veikiančios įmonės teritorijoje, statybos Rangovas ir Bendrovės vadovas ar įgaliotas asmuo privalo įforminti aktą – leidimą (2 priedas), kuriame turi būti numatytos priemonės, užtikrinančios darbų saugą, pateikti įvažiuojamų į teritoriją transporto priemonių sąrašus.

3.3. Teikėjas darbus vykdydamas, pasirašius statybvietės darbų perdavimo – priėmimo aktą, (1 priedas) privalo užtikrinti į vykdomų darbų zoną patenkančių asmenų saugumą.

IV. EISMO ORGANIZAVIMAS IR EISMO DALYVIŲ PAREIGOS

4.1. Vairuotojai privalo laikytis Kelių eismo taisyklių bei eismo organizavimo reikalavimų. Transporto priemonių saugus eismas Bendrovės teritorijoje reguliuojamas kelio ženklais.

4.2. Eismo dalyvių elgesys grindžiamas tarpusavio pagarba ir atsargumu.

4.3. Draudžiama vairuoti transporto priemonę neblaiviam, apsvaigusiam nuo narkotikų, vaistų ar kitų svaigiųjų medžiagų. Taip pat neleidžiama vairuoti susirgus ar pavargus, jeigu dėl to gali kilti pavojus saugiam eismui, duoti transporto priemonę vairuoti asmenims, kurie yra paveikti bent vieno iš nurodytų veiksmų.

4.4. Eismo dalyviai privalo laikytis visų būtinų atsargumo priemonių, nekelti pavojaus kitų eismo dalyvių, kitų asmenų ar jų turto saugumui ir aplinkai, netrukdyti eismo, negadinti kelio, eismo reguliavimo priemonių, avarinio ryšio linijų ir želdinių.

4.5. Vairuotojas privalo imtis visų būtinų priemonių savo ir pėsčiųjų saugumui darbo metu užtikrinti.

4.6. Į darbo vietą vykti trumpiausiu keliu, be atskiro leidimo nevaikščioti ir nevažinėti po kitus Bendrovės objektus ar teritoriją.

4.7. Transporto priemonių maksimalus greitis teritorijoje 10 km/val.

4.8. Transporto priemonei stovint, išjungti variklį.

4.9. Draudžiama transporto priemonėmis ar kitais kliuviniais užstatyti pravažiavimus, pastatų ir elektros pastočių duris. Privažiavimo keliai ir priėjimai prie statinių, gaisrinių kopėčių, gaisrinio inventoriaus, gaisrinių hidrantų ir vandens rezervuarų turi būti laisvi. Draudžiama transporto priemonėmis užstatyti elektros skydines, judėjimo kelius, avarinius išėjimus, gelbėjimosi kelius, priešgaisrinius stendus.

4.10. Pėstieji privalo eiti šaligatviais arba pėsčiųjų takais dešine puse, o ten, kur jų nėra – kelkraščiu. Jeigu šaligatvio, pėsčiųjų tako, kelkraščio nėra arba jais eiti negalima, leidžiama eiti viena eile važiuojamosios dalies pakraščiu. Kelkraščiu arba važiuojamosios dalies pakraščiu einantys pėstieji turi eiti prieš transporto priemonių važiavimo kryptį.

V. VEIKSMAI NELAIMĖS ATVEJU

5.1. Įvykus nelaimingam atsitikimui Bendrovės teritorijoje su Teikėjo darbuotojais arba pastebėjus nelaimingą atsitikimą, nedelsiant suteikti pirmąją pagalbą nukentėjusiajam, pranešti Bendrovės padalinio, kuriame įvyko įvykis, incidentas, vadovui ar kitam Bendrovės atstovui.

5.2. Nekeisti nelaimingo atsitikimo vietos aplinkybių, laukti tolimesnių Bendrovės atstovo nurodymų.

5.3. Pastebėjus gaisrą, nedelsiant paspausti gaisro aliarmo mygtuką ir pranešti telefonu 112. Po to sustabdyti darbus, išjungti įrenginius ir išeiti iš patalpų per artimiausias evakuacines duris ir evakuotis iš pastato ir/ar teritorijos ir evakuotis per artimiausią išėjimą statmenai vėjo kryptčiai.

5.4. Gaisro metu DRAUDŽIAMA: naudotis liftais, eiti per dūmus, palikti atviras duris, grįžti atgal į degantį pastatą.

5.5. Užteršus aplinką, nedelsiant informuoti Bendrovės padalinio vadovą arba kitą Bendrovės atstovą bei imtis priemonių taršai lokalizuoti ir pašalinti.

VI. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

6.1. Prižiūrėti darbų atlikimo zoną, atlikus darbus, ją sutvarkyti.

6.2. Susidariusias montavimo, buitines, pavojingas atliekas ir kt. statybos atliekas išskyrus metalo laužą priklausančią Bendrovei, rūšiuoti susidarymo vietoje ir laiku išsivežti. Laikinas atliekų saugojimo vietas ar konteinerių pastatymo vietas suderinti su struktūrinio padalinio vadovu.

6.3. Bendrovės teritorijoje ir objektuose draudžiama rūkyti ir naudoti atvirą ugnį. Rūkyti galima tam numatytose ir paženklintose vietose.

6.4. Draudžiama pilti atliekas ir chemines medžiagas į kanalizaciją ar išpilti teritorijoje.

6.5. Teikėjo darbuotojai privalo saugoti želdinius ir žolynus.

6.6. Šios Aprašo reikalavimų nevykdymas arba netinkamas vykdymas bus traktuojamas kaip esminis sutarties tarp Teikėjo ir Bendrovės sąlygų pažeidimas.

6.7. Už šio Aprašo reikalavimų vykdymą yra atsakingas Teikėjas arba jo paskirtas įgaliotas

asmuo.

VII. ĮSIPAREIGOJIMAS

7.1. Teikėjo paskirtas atsakingas asmuo turi būti susipažinęs su UAB „Kauno vandenys“ paslaugos teikėjų, vykdančių ir teikiančių paslaugas ar atliekančių darbus pagal sutartinius įsipareigojimus, aplinkosaugos, darbuotojų saugos ir sveikatos bei priešgaisrinės saugos reikalavimų aprašu ir privalo užtikrinti, kad darbuotojai, dirbsiantys Bendrovės teritorijoje, šių reikalavimų laikytųsi.

7.2. Teikėjo paskirtas atsakingas asmuo turi būti numatytas ir įvardintas šalių pasirašytoje sutartyje.

Paslaugų teikėjų, vykdančių ir teikiančių paslaugas ar atliekančių darbus pagal sutartinius įsipareigojimus, aplinkosaugos, darbuotojų saugos ir sveikatos bei priešgaisrinės saugos reikalavimų aprašo
1 priedas

STATYBVIETĖS DARBŲ PERDAVIMO - PRIĖMIMO AKTAS NR. _____

_____ [Data]

UAB „Kauno vandenys“, atstovaujama Bendrovės vadovo įgalioto asmens
toliau vadinama UŽSAKOVU

[pareigos, vardas, pavardė]

Ir _____ atstovaujama _____
[įmonės pavadinimas] [pareigos, vardas, pavardė]

toliau vadinama RANGOVAIS sudarė šį statybvietės darbų perdavimo-priėmimo aktą:

Rangos sutarties numeris ir sudarymo data: _____

Statybvietės adresas: _____

1. UŽSAKOVAS, dalyvaujant techninės priežiūros vadovui, perduoda RANGOVUI statybvietės valdymo teisę/ darbų frontą objekte: _____

_____ darbams atlikti.

2. UŽSAKOVAS yra visiškai paruošęs statybvietę ir įvykdęs visus kitus savo įsipareigojimus, kaip numatyta Rangos sutartyje Nr. _____, sudarytą _____

3. RANGOVAS neturi UŽSAKOVUI pretenzijų dėl statybvietės paruošimo ar bet kokių kitų UŽSAKOVO įsipareigojimų vykdymo.

4. RANGOVAS prisiima visą atsakomybę dėl atliekamų darbų statybvietėje pagal Rangos sutartį.

5. Šis statybvietės perdavimo-priėmimo aktas sudarytas _____ egzemplioriais, kurie turi vienodą juridinę galią. Egzemplioriai pateikiami UŽSAKOVUI, RANGOVUI, techninės priežiūros vadovui ir kt.

_____.

6. Statybos darbų metu RANGOVAS užtikrina, kad bus laikomasi Statybos įstatymo, normatyvinių statybos dokumentų, nustatytų aplinkos apsaugos bei darbų saugumo ir statybos darbų sutarties reikalavimų, projekto sprendinių.

7. Užsakovas vadovaudamasis sutarties sąlygų ..... punkto nuostatomis šiuo Statybvietės priėmimo - perdavimo aktu suteikia RANGOVUI – _____ Statybvietės valdymo teisę.
[pavadinimas]

8. Rangovas, šiuo aktu perėmęs Statybvietę, tampa atsakingu už Statybvietę ir jos prieigas pagal Sutartį. RANGOVAS, pasirašydamas šį aktą patvirtina, kad:

8.1. Statybvietės ribos pažymėtos brėžinyje, fiziškai parodytos RANGOVO atstovui;

8.2. RANGOVUI yra perduotas Statybvietės ribų brėžinys;

8.3. _____;

8.4. _____.

9. Statybvietės priėmimo - perdavimo metu yra užfiksuota esama Statybvietės priklausinių būklė, už kurią RANGOVAS nėra atsakingas:

9.1. _____;

9.2. _____.

Priedai:

1. Statybvietės ribų brėžinys;
2. Esamą Statybvietės priklausinių būklę apibūdinantys priedai, nuotraukos, aprašymai ar kita;
3. Kiti reikalingi dokumentai pagal STR 1.06.01:2016.

Rangovo atstovas _____
(pareigos, vardas, pavardė, data)

Techninės priežiūros vadovas _____
(pareigos, vardas, pavardė, data)

Užsakovo atstovas _____
(pareigos, vardas, pavardė, data)

Paslaugų teikėjų, vykdančių ir teikiančių paslaugas ar atliekančių darbus pagal sutartinius įsipareigojimus, aplinkosaugos, darbuotojų saugos ir sveikatos bei priešgaisrinės saugos reikalavimų aprašo 2 priedas

**AKTAS – LEIDIMAS
STATYBOS DARBAMS VYKDYTI VEIKIANČIOJE ĮMONĖJE**

_____ m. _____ mėn. ___ d.

_____
(įmonės pavadinimas)

Mes, žemiau pasirašę:

Įmonės vadovo įgaliotas asmuo _____
(vardas, pavardė, pareigos)

ir statybos darbų vadovas _____
(vardas, pavardė, pareigos, kvalifikacijos atestato Nr.)

surašėme šį aktą - leidimą.

Įmonė (užsakovas) nurodo statybos darbų atlikimo vietą:

_____
(ašių, atžymų pavadinimai, brėžinių numeriai)

vykdyti darbus:

_____
(darbų pavadinimas, statybos darbų projektas, brėžiniai)

Statybos darbų atlikimo terminai:

Darbus pradėti _____ m. _____ mėn. ___ d.

Darbus baigti _____ m. _____ mėn. ___ d.

Iki darbų pradžios įgyvendinti priemones, užtikrinančias darbų saugą.

Eil. Nr.	Priemonių pavadinimas	Atlikimo terminai	Vykdytojas

Įmonės vadovo įgaliotas asmuo _____
(parašas)

Statybos darbų vadovas _____
(parašas)

Paslaugų teikėjų, vykdančių ir teikiančių paslaugas ar atliekančių darbus pagal sutartinius įsipareigojimus, aplinkosaugos, darbuotojų saugos ir sveikatos bei priešgaisrinės saugos reikalavimų aprašo 3 priedas

**ELEKTROS ĮRENGINIŲ NUOSAVYBĖS IR DARBUOTOJŲ SAUGOS IR SVEIKATOS
TARPUSAVIO ATSAKOMYBĖS RIBŲ AKTAS NR. ....**

UAB „Kauno vandenys“ ..... m. .... mėn. .... d.

Šis aktas nustato elektros įrenginių nuosavybės ir darbuotojų saugos ir sveikatos tarpusavio atsakomybės ribas tarp UAB „Kauno vandenys“ (toliau Bendrovė) ir elektrotechninių darbų vykdytojo ar elektros energijos vartotojo (toliau Rangovas):

Bendrovės atstovas .....
(pareigos, vardas ir pavardė)

Rangovo adresas .....

Rangovo įgaliotas asmuo .....
(pareigos, vardas, pavardė ir tel. Nr.)

Prijungiamo objekto pavadinimas .....

Prijungiamo objekto adresas .....

Elektros tiekimo schema:

Sudarė:

.....
 (pareigos, vardas ir pavardė)

Išdavimo pagrindas .....

..... kW įrengtas ir ..... kW leistinas galingumas.

1. Bendrovės nuosavybė yra: .....

.....
 .....

2. Rangovo nuosavybė yra: .....

.....
 .....

3. Eksploatavimo ribos ir atsakomybė už elektros tinklų ir elektros įrenginių būklę, vykdant darbus, nustatomos:

.....
 .....

4. Rangovui tiekiamos elektros energijos tiekimo patikimumo kategorija .....

Įtampa Bendrovės riboje ~230V, ~400V $\pm 10\%$. Tinklų remontui Rangovo objektas bus atjungtas

..... apie atjungimą nepranešant.

Sutrikus elektros energijos tiekimui, įtampa bus prijungta .....

Bendrovės riboje.

5. Rangovas, vykdydamas darbus Bendrovės elektros įrenginiuose, privalo vadovautis ir vykdyti LR darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymo, Saugos eksploatuojant elektros įrenginius taisyklių ir kitų norminių teisės aktų reikalavimus.

6. Rangovas atsako už tai, kad Rangovo darbuotojai (įskaitant subrangovus), kurie bus skiriami darbų vadovais, darbų vykdytojais, prižiūrinčiaisiais, brigadų nariais ir kt., darbui Bendrovės elektros įrenginiuose būtų parengti, atestuoti, instruktuoti ir turėtų visas reikiamas teises bei galiojančius energetikos darbuotojo pažymėjimus atlikti sutartyje numatytus darbus ar naudoti savo elektros energiją vartojančius ir perduodančius įrenginius. Rangovo įgaliotas asmuo privalo pateikti Bendrovės Energetikos ir metrologijos skyriui savo energetikos darbuotojo pažymėjimo, suteikiančio teisę eksploatuoti elektros įrenginius, kopiją.

7. Nurodymus ar pavedimus darbams ribų akte nurodytoje atsakomybės riboje išrašo Rangovo įgaliotas asmuo.

8. Rangovo įgaliotas asmuo ar jo paskirtas darbų vadovas atsako už jo išduodamame nurodyme ar pavedime nustatytų organizacinių ir techninių priemonių tinkamumą bei pakankamumą saugiai atlikti darbą, už atsakingų asmenų ir brigados narių paskyrimą, pakankamą jų kvalifikaciją ir brigados kiekybinę sudėtį.

9. Rangovo brigados narius darbo vietoje instruktuoja ir leidžia dirbti Rangovo įgaliotas asmuo ar jo paskirtas darbų vadovas.

10. Rangovas savo darbuotojus aprūpina darbuotojų darbui ir saugai užtikrinti reikalingomis asmeninėmis apsaugos nuo elektros priemonėmis.

11. Rangovas savo darbuotojus aprūpina visais reikalingais instrumentais, prietaisais, darbo saugos priemonėmis, reikalingomis darbui atlikti.

12. Pasirašydamas šį atsakomybės ribų aktą, Rangovas patvirtina, kad jis susipažinęs ir įsipareigoja supažindinti savo darbuotojus apie pavojingus faktorius ir rizikos veiksnius, kurie gali būti darbo vietoje.

13. Įvykusius nelaimingus atsitikimus su Rangovo darbuotojais tirs ir apskaitys Rangovo sudaryta komisija, į kurią turi būti pakviesti ir Bendrovės paskirti atstovai.

14. Raktus nuo Bendrovės elektros įrenginių patalpų ir teritorijų Rangovo įgaliotam asmeniui ar jo paskirtam darbų vadovui išduoda Bendrovės Centrinės dispečerinės inžinierius (proceso valdymo), tel.: 8 37 301750.

A.V.

UAB „Kauno vandenys“ atstovas

.....

A.V.

Rangovas (vartotojas)

.....

Paslaugų teikėjų, vykdančių ir teikiančių paslaugas ar atliekančių darbus pagal sutartinius įsipareigojimus, aplinkosaugos, darbuotojų saugos ir sveikatos bei priešgaisrinės saugos reikalavimų aprašo 4 priedas

METODINĖS REKOMENDACIJOS VYKDANT, DARBUS VANDENTVARKOS ĮMONĖSE

I. REKOMENDACIJŲ TAIKYMAS

1. Metodinės rekomendacijos, vykdančios darbus vandentvarkos įmonėse (toliau - rekomendacijos) yra parengtos vadovaujantis darbuotojų saugos ir sveikatos norminiuose teisės aktuose nustatytais reikalavimais ir taikytinos vykdančios miestų ir gyvenviečių vandens tiekimo bei nuotekų tvarkymo sistemų aptarnavimo ir remonto darbus.

2. Šiomis rekomendacijomis vadovujasi fiziniai bei juridiniai asmenys, kurių veikla susijusi su vandens tiekimu ir nuotekų tvarkymu.

3. Siekdami užtikrinti saugų darbų uždaroje erdvėje, rekomendacijose pateiktais nurodymais *mutatis mutandis* privalo vadovautis kitų ekonominių veiklos rūšių įmonių asmenys, atsakingi už aptariamų darbų organizavimą.

4. Siekdamas užtikrinti saugų darbų vykdymą vandentvarkos ūkyje, darbdavys privalo atlikti bei pagal poreikį atnaujinti fizinių, cheminių, biologinių, fizikinių, ergonominių bei psichosocialinių profesinės rizikos veiksnių vertinimą bei nuolat įgyvendinti prevencines organizacines ir technines priemones profesinei rizikai šalinti ir (ar) mažinti.

5. Darbuotojai periodiškai ar/ir pagal poreikį turi būti mokomi bei instruktuojami saugiai dirbti darbuotojų saugą ir sveikatą reglamentuojančiuose teisės aktuose ir/ar darbdaviui atstovaujancio asmens nustatyta tikrinimo ir vertinimo tvarka.

6. Vandentvarkos ūkyje įrengtos/įrengiamos darbo vietos, naudojami darbo įrenginiai, esamos ar diegiamos naujos technologijos privalo atitikti galiojančių darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų reikalavimus.

7. Šios rekomendacijos neapriboja darbdavių teisių priimti ir taikyti kitas priemones, užtikrinančias geresnę darbuotojų saugą ir sveikatą, atliekant pavojingus darbus vandentvarkos ūkyje, ypač atsižvelgiant į techninę pažangą.

II. PAGRINDINĖS SĄVOKOS IR APIBRĖŽIMAI

8. Rekomendacijose vartojamos sąvokos ir apibrėžimai:

8.1. *vandentvarka* - veikla, susijusi su vandens tiekimu ir nuotekų šalinimu;

8.2. *uždara erdvė* – bet kuri vieta, į kurią patekimas/pasišalinimas iš jos yra ribotas arba apribotas, įskaitant bet kurią kamerą, šulinį, bunkerį, skliautą, cisterną, silosą, duobę, tranšėją,

vamzdyną, kanalizaciją, ortakį ar kitą panašią erdvę, ir kurioje dėl uždarojo kyla pagrįstai numatoma darbuotojo pakenkimo sveikatai rizika dėl pavojingų cheminių medžiagų (dujų) sankaupos ar/ir proveržio, gaisro ar sprogimo, deguonies trūkumo, o taip pat darbuotojo skendimo skysčiuose, asfiksijos laisvai byrančiose medžiagose ar darbo aplinkos sąlygotos kūno temperatūros padidėjimo rizika.

9. Kitos šiose taisyklėse vartojamos sąvokos ir apibrėžimai atitinka Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos įstatyme, Lietuvos Respublikos geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatyme, Lietuvos Respublikos geriamojo vandens įstatyme, statybos techniniame reglamente STR 2.02.04:2004 „Vandens ėmimas, vandenruoša. Pagrindinės nuostatos“, statybos techniniame reglamente STR 2.02.05:2004 „Nuotekų valyklos. Pagrindinės nuostatos“ ir kituose norminiuose teisės aktuose vartojamas sąvokas ir apibrėžimus.

10. Vykdamas darbus vandentvarkos įmonėse:

10.1. visos darbo vietos turi būti įvertintos, vadovaujantis Profesinės rizikos vertinimo nuostatais [24];

10.2. darbo vietos turi būti įrengtos ir paženklintos pagal Darboviečių įrengimo bendrųjų nuostatų [22] reikalavimus bei Saugos ir sveikatos apsaugos ženklų naudojimo darbovietėse nuostatų [28] reikalavimus;

10.3. kenksmingų medžiagų koncentracijos darbo aplinkos ore neturi viršyti koncentracijų, kurios nurodytos HN 23-2011 „Cheminių medžiagų profesinio poveikio ribiniai dydžiai. Matavimo ir poveikio vertinimo bendrieji reikalavimai“ [12];

10.4. triukšmas darbo aplinkoje neturi viršyti triukšmo lygio, nustatyto Darbuotojų apsaugos nuo triukšmo keliamos rizikos nuostatuose [33];

10.5. vietose, kuriose gali susidaryti sprogį aplinka, reikia vadovautis Darbuotojų, dirbančių potencialiai sprogioje aplinkoje, saugos nuostatais [25], o patalpose, kur yra gaisro pavojus, Bendrosiomis gaisrinės saugos taisyklėmis.

10.6. eksploatuojant elektros įrenginius privaloma laikytis Saugos eksploatuojant elektros įrenginius taisyklių [17] reikalavimų.

10.7. tiesiant, remontuojant bei rekonstruojant vandentvarkos požeminius vamzdynus, žemės darbai atliekami vadovaujantis Saugos ir sveikatos taisyklėmis statyboje DT 5-00 [34] ir STR 1.06.01:2016 „Statybos darbai. Statinio statybos priežiūra“ [11].

III. PAGRINDINIAI DARBUOTOJŲ APSAUGOS BŪDAI IR PRIEMONĖS

11. Kolektyvinių darbuotojų saugos ir sveikatos priemonių įrengimas darbo vietose ir (ar) darbo patalpose turi būti numatytas darbo ar gamybos technologinių procesų projektavimo metu, įvertinant darbo ar gamybos procesuose naudojamas medžiagas, darbo priemones ir galimus rizikos

veiksnius. Pasikeitus darbo, technologiniams procesams ar pradėjus naudoti medžiagas, darbo priemonės, darbdavys, įvertinęs profesinę riziką, prireikus tobulina esamas ir (ar) įrengia naujas kolektyvines apsaugos priemones.

12. Jei kolektyvinės apsaugos priemonės neužtikrina darbuotojų apsaugos nuo rizikos veiksnių, darbuotojams privalo būti išduodamos asmeninės apsaugos priemonės. Asmeninės apsaugos priemonės darbuotojui išduodamos tik įvertinus jį veikiančius rizikos veiksnius ir turi būti parenkamos tokios, kad apsaugotų darbuotoją nuo rizikos veiksnių poveikio. Asmeninės apsaugos priemonės turi būti pritaikytos darbui, patogios naudoti, neturi sudaryti papildomų pavojų darbuotojų saugai ir atitikti darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų reikalavimus.

13. Darbdavio įgalioti asmenys organizuoja asmeninių apsaugos priemonių laikymą, džiovinimą, skalbimą, valymą, taisymą, tikrinimą konkrečios asmeninės apsaugos priemonės dokumentuose, kuriuos kartu su priemone pateikia asmeninės apsaugos priemonės gamintojas, nustatyta tvarka.

14. Jeigu darbai yra susiję su užteršimu, pvz., su nuotekų tvarkymo įrenginiais, darbuotojams nemokamai turi būti duodamos asmens higienos priemonės (muilas, rankšluosčiai ir kita). Jei darbai susiję su pavojingų cheminių medžiagų ar jų preparatų naudojimu darbuotojams, atsižvelgiant į cheminės medžiagos saugos duomenų lapo informaciją apie medžiagos ar preparato savybes ir nuorodas dėl kenksmingumo pašalinimo priemonių naudojimo, privalo būti nemokamai išduodamos kenksmingumo pašalinimo priemonės.

15. Darbuotojų saugos ir sveikatos ženklai ir ženklinimo priemonės turi būti periodiškai valomi, techniškai prižiūrimi, tikrinami ir taisomi, o prireikus - keičiami naujais.

16. Žaibosaugos įrenginiai tikrinami pagal STR 2.01.06:2009 „Statinių apsauga nuo žaibo. Išorinė statinių apsauga nuo žaibo“ reikalavimus.

IV. DARBŲ KLASIFIKACIJA

17. Darbai vandentvarkoje skirstomi į darbus:

17.1. lauke (darbai gatvėse, žemės darbai);

17.2. patalpose;

17.3. šuliniuose ir kamerose;

17.4. vandentvarkos statiniuose.

V. DARBAI GATVĖSE

18. Darbus gatvėse (važiuojamojoje kelio dalyje) ar prie jų reglamentuoja Lietuvos Respublikos kelių įstatymas, bei Automobilių kelių darbo vietų aptvėrimo ir eismo reguliavimo taisyklės T DVAER 12.

19. Įvykus važiuojamojoje kelio dalyje esančių inžinerinių tinklų avarijai, galima skubiai pradėti jų taisymo (remonto) darbus, prieš tai informavus kelio savininką (valdytoją) ir policiją.

20. Dirbant gatvėje (važiuojamojoje kelio dalyje), darbo vietos turi būti aptvertos pagal Automobilių kelių darbo vietų aptvėrimo ir eismo reguliavimo taisyklės T DVAER 12.

21. Darbininkai, dirbantys kelyje ir esantys ne transporto priemonėse ar mechanizmuose, privalo dėvėti ryškiaspalvius darbo drabužius (pvz., atitinkančius standartą LST EN ISO 20471:2013 Gera matoma apranga. Bandymo metodai ir reikalavimai).

22. Darbų vietose, kur vyksta pėsčiųjų ar dviračių eismas, turi būti sudarytos saugios eismo sąlygos.

23. Darbų metu važiuojamojoje kelio dalyje eismui apriboti ir reguliuoti, darbų vietai aptverti naudojami kelio ženklai, kelio ženklinimas, aptvarai, atitvarai ir kitos techninės eismo reguliavimo priemonės turi atitikti galiojančius standartus.

24. Dirbant tamsoje ar esant blogam matomumui, darbų vieta važiuojamojoje kelio dalyje turi būti pažymėta signaliniais žibintais. Signalinių šviesų spalva turi būti geltona ir (arba) raudona.

25. Darbo vietos tamsiu paros metu ir esant blogam matomumui turi būti tinkamai apšviestos.

26. Dirbant važiuojamojoje kelio dalyje, kai užtveriamas visa važiuojamoji kelio dalis, eismas nukreipiamas apylanka. Apylankai naudojami esami keliai ir gatvės arba įrengiamas naujas aplinkkelis.

27. Visi automobiliai ir mechanizmai, dirbantys važiuojamojoje kelio dalyje, privalo būti su įjungtais oranžinės spalvos švyturėliais, atitinkančiais ECE-R65 standartą, kurie įrengiami ant transporto priemonių stogų arba kabinų taip, kad būtų matomi 360° kampu apie vertikalią ašį.

28. Laikinus kelio ženklus galima montuoti ant automobilių, kelių tiesimo mašinų, mechanizmų, kilnojamų signalinių skydų arba barjerų.

29. Vienoje kelio vietoje (kelio skerspjūvyje), neįskaitant dubliuojamųjų ženklų ir papildomų lentelių, turi būti statomi ne daugiau kaip trys ženklai. Gyvenvietėse vienoje vietoje (kelio skerspjūvyje) gali būti pastatyta iki keturių ženklų.

VI. ŽEMĖS DARBAI

30. Nesutvirtinus šlaitų, žemės darbai leidžiami iki tokio iškasų ir tranšėjų gylio:

30.1. smėlio, žvyro ir supiltuose gruntuose - 1 m;

30.2. priesmėliuose - 1,25 m;

30.3. priemoliuose, moliuose - 1,5 m.

31. Kasti iškasas su šlaitais be sutvirtinimų aukščiau gruntinio vandens lygio (įskaitant kapiliarinį pakilimą) arba gruntuose, nusausintuose dirbtinai pažemintus vandens lygį, leidžiama, kai iškasos gylis ir šlaito statumas (šlaito aukščio santykis su pločiu) atitinka 1 lentelės duomenis:

1 lentelė

Gruntai	Šlaito statumas, kai iškasos gylis ne didesnis kaip m		
	1,5	3	5
Piltiniai nesutankinti	1 : 0,67	1 : 1	1 : 1,25
Smėlio ir žvyro	1 : 0,5	1 : 1	1 : 1
Priesmėliai	1 : 0,25	1 : 0,67	1 : 0,85
Priemoliai	1 : 0	1 : 0,5	1 : 0,75
Moliai	1 : 0	1 : 0,25	1 : 0,5
Liosiniai	1 : 0	1 : 0,5	1 : 0,5

Pastaba. Esant įvairių gruntų rūšių sluoksniams, šlaitų statumas turi būti parenkamas atsižvelgus į silpniausią grunto rūšį.

32. Visais atvejais, kai iškasų gylis didesnis kaip 5 m ar esant grunto rūšims, nenurodytoms lentelėje, šlaitų statumas turi būti nustatytas darbų vykdymo dokumentuose.

33. Kai iškasų gylis ne didesnis kaip 5 m, o grunto šlaito nusklebimo kampas daugiau kaip 45 laipsniai, rekomenduojama iškasų šlaitus formuoti pakopomis išlaikant šlaito statumą. Minimalus tranšėjos plotis turėtų būti lygus vamzdžio diametru pridodant ne mažiau kaip 0,7 m.

34. Jeigu nėra galimybės naudoti inventorinius iškasų, duobių ir tranšėjų sienų sutvirtinimus, reikia naudoti sutvirtinimus, pagamintus pagal darbdavio patvirtintus individualius projektus.

35. Statomų sutvirtinimų viršutinė dalis turi išsikišti virš iškasos krašto ne mažiau kaip 0,15 m.

36. Kai iškasų gylis didesnis už turimus inventorinius iškasų sienų sutvirtinimus, užtikrinant saugų darbą iškasose, dalis iškasos šlaito nusklebiama atsižvelgiant į iškasos gylį ir šlaito statumą (1 lentelėje), o likusi dalis sutvirtinama turimais inventoriniais iškasų sienų sutvirtinimais.

37. Iškasos sienų sutvirtinimai statomi nuo viršaus į apačią, gilinant iškasą ne daugiau kaip kas 0,5 m, o išardomi iš apačios į viršų, užpilant iškasą.

38. Rišliuose gruntuose (priemoliuose, moliuose) leidžiama kasti rotoriniais ir tranšėjiniais ekskavatoriais ne gilesnes kaip 3 m tranšėjas su vertikaliomis sienomis be sutvirtinimų. Tranšėjose, kuriose dirba žmonės, turi būti įrengti šlaitų sutvirtinimai.

39. Dirbti iškasose su įmirkusiais šlaitais ar gilesnėse kaip 1,3 m leidžiama tik darbų vadovui apžiūrėjus grunto šlaitus ir, jei reikia, panaudojus tinkamas saugos priemones. Draudžiama lipti ir dirbti iškasose, iš kurių nepašalintas vanduo.

40. Vykdamas žemės kasimo darbus kultūros paveldo objektų-statinių apsaugos nuo fizinio poveikio pozoniuose ir (arba) inžinerinių komunikacijų susikirtimo vietose, kai neįmanoma užtikrinti šlaito statumo vadovaujantis 1 lentele ir (ar) naudoti inventorinius iškasų sienų sutvirtinimus, o pasirengimas darbams (sutvirtinimų gaminimas pagal darbdavio patvirtintus individualius projektus) gali trukti neproporcingai ilgai lyginant su pačių darbų atlikimo laiku, darbų vadovui įvertinus galimas rizikas darbo vietoje (grunto struktūrą, šlaitų tvirtumą, vibraciją, oro sąlygas ir kt.) ir įsitikinęs, kad darbo vieta yra saugi, leidžiama iškasoje dirbti be iškasų sienų sutvirtinimų užtikrinant kitas darbuotojo saugumo priemones.

41. Dirbant pavojinguose objektuose, kur yra gaisro rizika, ir likviduojant vandentiekio tinklų avarijas, apie tai būtina pranešti ir vietinei priešgaisrinės apsaugos tarnybai.

VII. DARBAI UŽDAROSE ERDVĖSE

42. Darbams uždaroje erdvėje, vadovaujantis Valstybinės darbo inspekcijos parengta rekomenduojama Leidimo išdavimo tvarka, prieš atliekant darbus šuliniuose, iškasose ir kitose uždaroje erdvėse (https://www.vdi.lt/AtmUploads/MR_PaskyraLeidimas.pdf), išduodamas Leidimas bei paruošiamas gelbėjimo darbų planas. Su Leidimu ir gelbėjimo darbų planu pasirašytinai supažindinami darbuotojai.

43. Prieš leidžiantis į šulinį ar kamerą, privaloma dujų analizatoriumi patikrinti jame esančių pavojingų dujų ir deguonies kiekius. Prieš darbų pradžią darbo aplinkos ore, t. y. šulinio apačioje (apie 0,5 m nuo dugno) ir viršuje (apie 0,5 m iki viršaus) taip pat privaloma tikrinti deguonies koncentraciją. Jeigu uždaroje erdvėje nustatytas deguonies kiekis mažesnis / didesnis nei 20,9 %, nustatomos deguonies sumažėjimo/padidėjimo priežastys. Nustačius deguonies koncentracijos sumažėjimo/padidėjimo priežastis arba jeigu šias priežastis neįmanoma nustatyti, atitinkamai koreguojamas Leidimas ir paruošiamas (numatomas) gelbėjimo darbų planas.

44. Uždaroje erdvėse, nustačius dujų analizatoriumi pavojingą dujų koncentraciją (degių dujų arba garų daugiau žemutinės sprogimo ribos) ir kai sprogimo pavojaus pašalinti negalima, darbui skirti įrankiai turi atitikti potencialiai sprogiai aplinkai keliamus reikalavimus.

45. Kiekvienas darbuotojas, atliekantis darbus uždaroje erdvėje, privalo būti aprūpintas dujų analizatoriumi, kuris atliekamų darbų metu dėvimas darbuotojo peties lygyje.

46. Pavojingų dujų ir deguonies koncentracija uždaroje erdvėje tikrinama darbo metu nuolatos, t. y. turi būti nuolat įjungtas dujų analizatorius. Jeigu dujų analizatorius signalizuoja, kad uždaroje erdvėje yra per didelė pavojingų dujų koncentracija ar deguonies yra mažiau (daugiau) negu

leistinos ribinės reikšmės, darbai nutraukiami, darbuotojai nedelsdami palieka darbo vietas, darbo vieta vėdinama, aiškinamasi pavojingų dujų koncentracijos atsiradimo ir (ar) deguonies mažėjimo priežastis. Prieš pratęsiant darbus, atsižvelgus į nustatytas aplinkybes, atitinkamai koreguojamas Leidimas ir parengiamas gelbėjimo darbų planas.

47. Aptiktos dujos apžiūros šulinyje ar kameroje gali būti šalinamos tokiais būdais:

47.1. atidarius kelis gretimus nuotekų šulinius natūraliai išvėdinami šuliniai ir vamzdiniai;

47.2. užpildžius vandentiekio šulinius arba kameras vandeniu, vėliau jis išpumpuojamas;

47.3. mechaniniu būdu pučiant orą.

48. Dujų šalinimo iš uždaros erdvės metu turi būti kontroliuojama, kad prie jų nepatektų pašaliniai asmenys.

49. Išvėdinus uždara erdvę, prieš pradėdant darbą patikrinama, ar uždaros erdvės ore dar yra išlikę pavojingų dujų.

50. Jei negalima iš uždaros erdvės pašalinti esančių dujų, darbuotojai privalo būti išmokyti ir dirbti tik su izoliuojamosiomis kvėpavimo takų apsaugos priemonėmis (autonominėmis kvėpavimo ar žarninėmis dujokaukėmis). Darbo metu turi būti prižiūrima, kad žarninės dujokaukės žarna nebūtų susisukusi ar sulenkta.

51. Dirbti apžiūros šuliniuose ir kameroje skiriamas Leidime nurodytas darbuotojų skaičius.

52. Darbuotojai, vykdantys darbus šulinyje (kameroje), turi būti aprūpinti ir išmokyti naudotis suteiktomis apsaugos nuo kritimo iš aukščio bei gelbėjimo priemonėmis (gervėmis/trikojais su kėlimo įranga, apraišais, gelbėjimo lynais, lopšiais ir pan.). Darbų vykdymo vietoje neturint apsaugos kritimo iš aukščio bei gelbėjimo priemonių, darbus vykdyti DRAUDŽIAMA.

53. Darbuotojas (-ai), vykdantis (-ys) darbus uždaroje erdvėje, privalo būti aprūpintas (-i) ir išmokytas (-i) naudotis teigiamo slėgio kvėpavimo įrenginiais, skirtais greitai evakuacijai avariniais atvejais, kai dujų analizatorius signalizuoja, kad uždaroje erdvėje atsirado per didelė pavojingų dujų ar sumažėjo deguonies koncentracija.

54. Darbuotojas (-ai), kuriam (-iems) Leidime numatomos darbuotojo (-ų), vykdančio (-ių) darbus uždaroje erdvėje, stebėjimo ir gelbėjimo funkcijos, privalo būti aprūpintas (-i) atitinkamomis Leidime nurodytomis asmeninėmis apsaugos priemonėmis (gelbėjimo komplektu, izoliuojamomis autonominėmis ar žarninėmis kvėpavimo takų apsaugos priemonėmis) ir išmokytas (-i) atlikti gelbėjimo darbus.

55. Darbuotojui (-ams), nusileidus į uždara erdvę atsisegti gelbėjimo virvę (lyną), galima tais atvejais, kai dėl uždaroje erdvėje sumontuotos įrangos ar kitais specifiniais atvejais, kada darbuotojui (-ams), dirbant su lynu, kyla didesnė tikimybė susižaloti (galimybė užkliūti už įrangos ar susipainioti) arba darbus uždaroje erdvėje vykdo keli darbuotojai. Tokiu atveju kiekvienas darbuotojas, dirbantis uždaroje erdvėje, šalia privalo turėti gelbėjimo komplektą (teigiamo slėgio

kvėpavimo įrenginį, skirtą greitai evakuacijai avariniais atvejais), ar izoliuojamąją kvėpavimo takų apsaugos priemonę. Darbuotojui (-ams), atsisegus gelbėjimo virvę (lyną), privaloma užtikrinti tinkamą komunikavimą tarp dirbančio (-ių) uždaroje erdvėje ir esančio (-ių) viršuje.

56. Darbuotojui lipti į / iš apžiūros šulinio ar kameros ir nesinaudojant kritimo iš aukščio bei gelbėjimo priemonėmis (gervėmis/trikojais su kėlimo įranga ir pan.) DRAUDŽIAMA.

57. Prieš pradėdant darbą uždaroje erdvėje, būtina patikrinti kopėčių ar lipynių stabilumą.

58. Valant nuotekų vamzdinius, nuotekų tekėjimą būtina sustabdyti aukščiau remontuojamo ruožo.

59. Vykdamas nuotekų užsikimšimo likvidavimo darbus, nusileidžiant į uždaras erdves, darbo metu privaloma naudoti papildomą (priverstinę) oro vėdinimo sistemą arba asmenines kvėpavimo apsaugos priemones (izoliuojamąsias autonomines ar žarnines kvėpavimo takų apsaugos priemones).

60. Darbo pertraukos metu uždaras erdves būtina uždaryti dangčiais ar liukais.

61. Uždaroje erdvėje dėvint izoliuojančią dujokaukę su oro padavimu leidžiama dirbti ne ilgiau kaip nurodyta šios asmeninės apsaugos priemonės naudojimo instrukcijoje.

62. Vykdamas suvirinimo ar pjovimo darbus uždaroje erdvėje, darbo vieta turi būti vėdinama mechaniniu (priverstiniu) būdu pučiant orą. Oro užterštumas pavojingomis dujomis bei deguonies koncentracija nuolat tikrinama blogiausiai vėdinamose darbo vietos erdvėse.

63. Vykdamas darbus uždaroje erdvėje, vienas iš darbuotojų, esančių viršuje, privalo būti su kūno saugos diržu ir pasiruošęs leisti į šulinį (kamerą), jei reikėtų gelbėti darbuotoją (-us), esantį (-čius) šulinyje (kameroje). Darbo vietoje turi būti paruošta gelbėjimo virvė (lynas) ir kvėpavimo takų apsaugos priemonės (gelbėjimo komplektas, izoliuojamoji autonominė ar žarninė kvėpavimo takų apsaugos priemonė).

64. Nusileisti į uždarą erdvę gelbėti nukentėjusiųjų galima tik išmokytiems atlikti gelbėjimo darbus darbuotojams, aprūpintiems naudotis gelbėjimo darbų plane nurodytomis kolektyvinėmis ir asmeninėmis apsaugos priemonėmis. Darbuotojams, kurie neįsitikinę, kad galės išgelbėti darbuotoją, privalo nedelsiant kviesti skubią pagalbą ir laukti kol atvyks gelbėtojai.

VIII. SAUGUS VANDENTVARKOS ĮRENGINIŲ NAUDOJIMAS

1. Bendrieji reikalavimai

65. Tinklų ir įrenginių, tikrinimai atliekami gamintojo ir statybos techniniuose reglamentuose nustatytais terminais.

2. Siurblinės ir orpūtinės

66. Siurbliams, hidroforams, orpūtinėms/kompresorinėms turi teisę eksploatuoti kvalifikuoti darbuotojai, susipažinę su įrenginių konstrukcija, jų paleidimu ir stabdymu, priežiūra bei remontu, išmokyti ir instrukuoti darbdavio nustatyta tvarka.

67. Įrenginio techninė priežiūra arba einamasis remontas turi būti atliekamas tik tada, kai įrenginys yra išjungtas arba atjungtas, jei atliekamas remontas. Jei to padaryti neįmanoma, turi būti sudaryta galimybė šias operacijas atlikti saugiai arba šios operacijos turi būti atliekamos nepavojingose zonose. Jeigu įrenginys turi techninės priežiūros registracijos žurnalą, po kiekvieno patikrinimo turi būti daromi įrašai.

68. Prie elektros skydų ir remontuojamų agregatų turi būti pakabinti apsaugos nuo elektros įspėjamieji ženklai.

69. Būtina imtis priemonių, kad agregatai nebūtų paleidžiami savavališkai.

70. Montuojant ir demontuojant siurblius gręžiniuose būtina naudoti techniškai tvarkingus kėlimo kranus arba kitus kėlimo įrenginius, tinkamus tokiems darbams vykdyti.

71. Gręžinių siurbliuose su paviljonais montavimo ir demontavimo darbai turi būti atliekami per montavimo angą. Siurblys keliamas ir nuleidžiamas naudojant stropus. Stropų dydis turi atitikti vamzdžio skersmenį. Stropai tvirtinami vamzdžio flanšo apačioje.

72. Eksploatuojant dirbtinius požeminio vandens didinimo infiltracinius baseinus, jų valymo darbams, kuriems naudojamos statybos mašinos ir mechanizmai, vykdyti turi būti sudaryta darbų technologinė schema (nurodyta mechanizmų įvažiavimo vieta, jų judėjimo kryptys, grunto krovimo vietos ir kt.).

73. Žiemą draudžiama vaikščioti ledo, susidariusio infiltraciniuose baseinuose, paviršiumi;

74. Paviršinio vandens atvirųjų telkinių vandenvietėse, skirtose požeminio vandens atsargoms papildyti ar pramonės įmonių gamybiniam vandens poreikiams tenkinti, vamzdžio antgalio grotas apžiūrėti, taisyti ir valyti galima tik išjungus siurblius. Valantieji grotas privalo vilkėti gelbėjimo liemenes;

75. Valant nuosėdas iš krantinių šulinių, vandens siurbimo kamerų ar dirbant kameroje, darbuotojų saugos ir sveikatos užtikrinimui keliami tokie pat reikalavimai kaip ir dirbant lauko nuotekų šuliniuose;

76. Priešais aukštosios įtampos (vardinė įtampa virš 1000 V) rankinio valdymo elektros variklių paleidimo įrangą, ant grindų, turi būti padėti dielektriniai arba izoliuojantys pastovai (drėgnose vietose) kilimėliai. Darbuotojai, atsižvelgiant į profesinės rizikos vertinimą, turi būti aprūpinti dielektrinėmis pirštinėmis, batais, kaliošais ar kitomis apsaugos nuo elektros poveikio priemonėmis. Leidžiama naudotis tik tomis apsaugos nuo elektros priemonėmis, kurios darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų nustatyta tvarka yra išbandytos ir patikrintos;

77. Prieš įeidami į nuotekų grotų bei siurblių patalpas darbuotojai privalo įjungti vėdinimo sistemą ir vėdinti patalpas ne trumpiau kaip 10 min. Vėdinimo sistema turi veikti visą laiką, kol darbuotojai dirba patalpose.

78. Siurblių, grotų ir priimamųjų rezervuarų patalpose draudžiama naudotis atvira ugnimi ir rūkyti.

79. Kai darbams atlikti reikia nusileisti į priimamąjį rezervuarą, būtina laikytis darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų, taikomų dirbant lauko nuotekų apžiūros šuliniuose ir kamerose;

80. Siurblių salės patalpos turi būti vėdinamos, užtikrinant tinkamus oro kokybės parametrus.

3. Lauko vandentiekio tinklas ir įrenginiai

81. Išorinę trasos apžiūrą, neatidarant šulinių dangčių, atlieka darbuotojas, kuris turi dėvėti įspėjamąją (signalinę) liemenę ar darbinį kostiumą su šviesos atšvaitais.

82. Tinklų trasos apžiūrą, atidarant šulinių dangčius, bet nesileidžiant į šulinių vidų atlieka nemažiau kaip 2 darbuotojai, turintys priemones šulinių dangčiams nuvalyti ir atidaryti, kilnojamuosius aptvarus, kelių ženklus; atsižvelgiant į rizikos vertinimo rezultatus jie privalo dėvėti įspėjamąsias (signalines) liemenes ar darbinius kostiumus su šviesos atšvaitais, pirštines, apsaugančias nuo mechaninio poveikio, bei avėti batus su apsaugine nosele.

83. Draudžiama rūkyti arčiau kaip 5 m nuo atidaryto šulinio ar kameros.

4. Lauko nuotakynai, kolektoriai ir įrenginiai

84. Praeinamąjį vandens nuvedamąjį kanalą rekomenduojama stebėti telekameromis ir naudojant televizinę diagnostiką.

85. Praeinamųjų vandens nuvedamųjų kanalų, nuotakynų ir kolektorių profilaktinę apžiūrą bei valymą turi atlikti brigada iš keturių - šešių darbuotojų, atsižvelgiant į vamzdyno skersmenį, eismo gatvėje intensyvumą ir naudojamą įrangą.

86. Valant nuotakyną guminiiais rutuliais, mediniais cilindrais ar šepėčiais, turi būti naudojamos gervės. Valymo metu darbuotojams draudžiama būti šuliniuose. Gervės krumpliaračiai turi būti uždengti, draudžiama suklikti plieninį lyną ant gervės būgno rankomis.

87. Naudojant specialiąsias hidraulines mašinas, turi būti laikomasi šių mašinų naudojimo instrukcijų.

88. Kamščiams likviduoti naudojama plieninė juosta, viela, lazdos, specialiosios hidrodinaminės mašinos. Remonto metu, kai darbai vykdomi įlipus į šulinius, nuotekų tekėjimas turi būti sustabdomas aukščiau remontuojamo ruožo. Užsikimšusius nuotakynus turi valyti ne mažiau kaip keturių darbuotojų brigada. Vamzdynų valymą neįlipus į šulinį atlieka du darbuotojai.

89. Valomo nuotakyno šuliniai turi būti aptveriami kilnojamaisiais aptvarais ir paženklinėti atitinkamais kelio ženklais.

90. Visiems darbams nuotakuose, kolektoriuose, kanaluose atlikti turi būti išrašomas Leidimas.

5. Nuotekų valyklos

91. Nuotekų valyklose turi būti atliktas sprogimo rizikos vertinimas. Zonos, kuriose yra sprogimo pavojus, turi būti aiškiai pažymėtos ir reglamentuotas bet kokių transporto priemonių bei žmonių patekimas į jas.

92. Mechaninio valymo įrenginiai:

92.1. valantiems smėliagaudžių, pirminių nusodintuvų nuotekų paskirstomųjų ir surenkamųjų latakų briaunas bei šalinantiems išplūdas atitinkamais įtaisais darbuotojams draudžiama vaikščioti latakų briaunomis, nusodintuvų sienų kraštais iš vidinės aptvaro pusės. Darbuotojai valymo metu privalo dėvėti gelbėjimo liemenes arba turėti gelbėjimo ratą;

92.2. draudžiama valyti horizontaliųjų ir radialiųjų nusodintuvų latakų briaunas dirbant mechaniniams dumblo šalinimo įrenginiams;

92.3. draudžiama remontuoti, tepti guolius, keisti diržus, grandines, tepalus mechaninių grandiklių pavarose neišjungus elektros srovės ir neužtikrinus, kad įrenginių nebus galima įjungti atliekamų darbų metu.

93. Biologinio valymo įrenginiai:

93.1. prieš eksploatuojamų biologinių tvenkinių, aerokanalų turi būti iškabinti gelbėjimo ratai su virvėmis;

93.2. draudžiama vaikščioti eksploatuojamų aerotankų sienomis, galima vaikščioti tik aptvertais tilteliais;

93.3. eksploatuojant biologinio azoto šalinimo iš nuotekų įrenginius, kai naudojamas papildomas anglies šaltinis (metanolis, etanolis, acetonas ir kt.), turi būti laikomasi medžiagų laikymo reikalavimų, nurodytų saugos duomenų lapuose bei Bendrosiose gaisrinės saugos taisyklėse;

93.4. užsikimšusius reaktyvinius ir stacionarius biologinių filtrų drėkintuvus galima valyti tik nustojus tiekti nuotekas.

94. Dumblo apdorojimo įrenginiai:

94.1. vaikščioti ant dumblo aerobinių stabilizatorių pertvarų draudžiama, galima vaikščioti tik aptvertais tilteliais;

94.2. metantankų, dujų rezervuarų ir dumblo siurblynės aikštelėje draudžiama rūkyti, naudoti atvirą ugnį, atlikti suvirinimo darbus, naudoti ar turėti priemones, galinčias sukelti kibirkštis ar ugnį. Metantankų, dujų rezervuarų ir dumblo siurblynės teritorija turi būti aptverta;

94.3. prieš remontuojant metantankus, dujų rezervuarus, dumblo šulinius, atliekant suvirinimo darbus, minėti įrenginiai turi būti išvedinti natūraliai (atidarant angas metantankų bei dujų rezervuarų apačioje ir viršuje, o šuliniuose atidengiant dangčius) arba dirbtinai (orpūtėmis ar ventiliatoriais). Darbus galima pradėti tik nustačius darbo aplinkos oro sudėtį dujų analizatoriumi ir įsitikinus, kad biodujų nėra ir oras dirbti tinkamas (deguonies koncentracija ne mažiau kaip/ ne daugiau 20.9%). Dujų analizatorius turi būti darbo zonoje ir nuolat įjungtas (žiūrėti VIII skyrių).

94.4. eksploatuojamus dumblo apdorojimo įrenginius draudžiama juos valyti, remontuoti, tepti guolius veikiant įrenginiams. Darbai pradedami tik išjungus elektros srovę ir užtikrinus, kad įrenginių nebus galima įjungti darbo metu.

6. Laboratorijos

95. Laboratorinių indų, reagentų laikymo spintų ar lentynų aukštis turi būti toks, kad nereikėtų naudoti kopėčių ar kitų atsitiktinių paaukštinimo priemonių, o spintų, lentynų gylis - patogus ir saugus indams bei reagentams paimti.

96. Rūgštys ir šarmai dideliuose buteliuose turi būti laikomi atskirose vėdinamose patalpose. Nuodingosios medžiagos privalo būti laikomos atskiroje užrakinamoje spintoje, o jos raktas turi būti laikomas pas paskirtą atsakingą asmenį.

97. Visi indai, pakuotės, tara, kurioje laikomos cheminės medžiagos, turi būti aiškiai paženklinti nustatyta tvarka.

98. Laboratorijoje turi būti pirmosios medicinos pagalbos rinkinys.

99. Stipriai veikiantieji oksidatoriai (magnio chloratas, kalio chloratas, vandenilio peroksidas ir kt.) turi būti laikomi atskirai nuo kitų cheminių medžiagų.

100. Cheminės medžiagos nedidelėje taroje turi būti laikomos atviruose stelažuose arba spintose, o medžiagos, laikomos ne lentynose, turi būti sudėtos į rietuves. Praeigos tarp stelažų, rietuvių ir nuo rietuvių iki sienų labiausiai išsikišusių konstrukcijų turi būti ne siauresnės kaip 0,8 m ir neužkrautos.

101. Chemines medžiagas išpilstyti būtina atskirose patalpose. Nulietą arba išsipylusią cheminę medžiagą būtina greitai susemti ar surinkti ir nukenksminti. Pakavimo medžiagas (popierių, drožles, vatą ir kt.) reikia laikyti atskiroje patalpoje.

102. Jei laboratorijoje yra azoto ir sieros rūgščių, turi būti imtasi priemonių išvengti jų kontakto su mediena, šiaudais ir kt. degiomis medžiagomis.

103. Sandėliuose, kuriuose laikomos rūgštys, turi būti paruošta kreida, kalkės ar soda, skirta greitai neutralizuoti atsitiktinai išpiltas rūgštis.

104. Sandėliai, kuriuose laikomos cheminės medžiagos, turi būti nuolat vėdinami ir valomi, nuo spintų, stelažų ir pan. - šluostomos dulksės.

105. Tiekiamoji ir ištraukiamoji ventiliacija laboratorijos patalpose turi būti įjungžiama ne mažiau kaip 5 min. prieš pradendant dirbti ir išjungžiama darbui pasibaigus.

106. Laboratorijos patalpose neleidžiama:

106.1. valyti prietaisus ir plauti grindis su degiais skysčiais;

106.2. džiovinti rankšluosčius, chalatus, pašluostes džioviniimo spintose ar ant jų;

106.3. dirbti su degiais skysčiais prie įjungtų aparatų ar virš centrinio šildymo radiatorių;

106.4. palikti neišvalytus išpiltus degius skysčius.

107. Laboratorijos darbuotojai turi būti išmokyti dirbti su pavojingomis cheminėmis medžiagomis ir sugebėti suteikti pirmąją pagalbą apsipylus rūgštimis, šarmais, apsinuodijus lakiomis medžiagomis, susižeidus. Visi darbai, kurių metu gali išsiskirti kenksmingų ir (ar) degių dujų bei garų, turi būti atliekami techniškai tvarkingose traukos spintose, veikiant vėdinimo sistemai.

108. Bakteriologiniai tyrimai turi būti atliekami tik tam skirtoje patalpoje. Darbuotojų darbo drabužiai turi būti laikomi specialiose spintose. Bakteriologinių laboratorijų darbuotojams, apsirengusiems darbo drabužiais, draudžiama vaikščioti po kitas laboratorijas ir patalpas.

IX. DARBAI VANDENTVARKOS ŪKYJE

109. Vandentvarkoje rekomenduojama taikyti Leidimų sistemą. Darbdavys patvirtina darbus, kuriems turi būti išrašomi Leidimai, sąrašą. Darbdavys gali pasitvirtinti darbų sąrašą, kuriems nėra būtina išrašyti Leidimus (pvz. vienatipiai arba profilaktiniai darbai tinkluose ir šuliniuose: tinklų dezinfekavimas-plovimas, mėginių ėmimas, spaudimo matavimas, nutekėjimų paieška – linijų atkarpų uždarymas šuliniuose, hidrantų tikrinimas, uždarnosios armatūros tikrinimas, šulinių valymas – plovimas, stulpelių su žymėjimo lentelėmis įrengimas). Planiniams ir avarijų likvidavimo darbams Leidimai turi būti išrašomi kiekvienu atveju, nurodant tikslų adresą, planšetą, šulinio numerį. Leidimo formą nustato darbdavys, atsižvelgdamas į sąrašu patvirtintų darbų vietose ir darbų atliekamų pavojingose zonose identifikuotus rizikos veiksnis. Leidimas gali būti išrašomas rašytiniu arba elektroniniu būdu. Leidimas gali būti išrašomas rašytiniu arba elektroniniu būdu, priklausomai nuo darbdavio pasirinkimo.

110. Leidime įrašoma leidimo išdavimo data ir galiojimo laikas, darbų pradžios ir pabaigos laikas; atsakingo už darbų vykdymą asmens vardas, pavardė, pareigos; kompetentingo asmens vardas, pavardė, pareigos; darbuotojų, dirbsiančių darbus pavojingose zonose, vardai ir pavardės, jų kvalifikacija bei profesija. Su leidimu pasirašytinai supažindinami visi aukščiau minėti asmenys.

111. Leidime pateikiama informacija susijusi su skiriamais atlikti darbais:

111.1. darbo vieta ir jo atlikimo sąlygos (trumpai aprašant darbo pobūdį, darbo priemones, apsaugos nuo rizikos veiksnų priemones ir pan.);

111.2. saugų darbą užtikrinančios priemonės, kurias būtina įvykdyti prieš darbų pradžią;

111.3. būtinos kolektyvinės apsaugos priemonės;

111.4. darbuotojų asmeninės apsaugos priemonės, parinktos įvertinus galimus rizikos veiksnius;

111.5. rekomenduojama prieš darbų pradžią ir kitu darbdavio pasirinktu periodiškumu prie Leidimo kaip priedą pridėti nuotrauką su pažymėtais dujų analizatoriaus parodymais, laiku, data ir uždaros erdvės koordinatėmis;

111.6. 2 lentelėje pateikiamas darbų, kuriems išrašomas Leidimas, rekomendacinis sąrašas.

2 lentelė. Darbų, kuriems išrašomas Leidimas, rekomendacinis sąrašas

Eil. Nr.	Darbų pavadinimas
1.	Darbai vandentiekio ir nuotekų šuliniuose, kameroje, techniniuose koridoriuose, pereinamuosiuose kanaluose, kolektoriuose, šulinio tipo siurblinėse
2.	Montavimo ir demontavimo darbai vandenviečių gręžiniuose (vandenviečių siurblinėse)
3.	Sodintuvų, aerotankų, rezervuarų, kitų talpyklų bei jų įrangos aptarnavimo, valymo bei remonto darbai
4.	Gręžinių našumo atkūrimo reagentiniais metodais darbai
5.	Elektros ir dujų suvirinimo darbai: - vandens gerinimo įrenginiuose; - cheminių medžiagų sandėliuose bei laboratorijose; - katilinėse, kurios kūrenamos skystuoju ar dujiniu kuru; - hidroforinėse; - nuotekų siurblinėse; - rezervuaruose ir kitose uždaroje erdvėje; - iškasose ir tranšėjose.
6.	Slėginių indų ir talpyklų, kuriose buvo laikomi degūs skysčiai, remonto, valymo bei suvirinimo darbai.
7.	Žemės kasimo ir kiti darbai iškasose, gilesnėse kaip 1,0 m.
8.	Žemės darbai patogeniškai užterštame dirvožemyje (sąvartynai, galvijų laidojimo vietos ir pan.), požeminių elektros perdavimo linijų, telekomunikacijų, ryšių, dujotiekio ir kitų pavojingų požeminių komunikacijų apsauginėse zonose.
9.	Pavojingų cheminių medžiagų ir jų talpyklų krovimo bei transportavimo darbai.
10.	Darbai, atliekami naudojant kėlimo kranus ir kitas statybines mašinas elektros perdavimo linijų, dujų, naftos produktų vamzdinių, lengvai užsiliepsnojančių ar degių skysčių ir degių ar suskystintų dujų sandėlių apsauginėse zonose.
11.	Darbai, atliekami didesniame kaip 1,3 m aukštyje.
12.	Darbai montuojant bei demontuojant armatūrą, įrengimus Nuotekų valykloje.

X. NUORODOS

Norminiai teisės aktai, į kuriuos pateiktos nuorodos:

1. Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymas;

2. Lietuvos Respublikos potencialiai pavojingų įrenginių priežiūros įstatymas;
3. Lietuvos Respublikos nuodingųjų medžiagų kontrolės įstatymas;
4. Lietuvos Respublikos kelių įstatymas;
5. STR 2.02.04:2004 „Vandens ėmimas, vandenruoša. Pagrindinės nuostatos“ patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. kovo 31 d. įsakymu Nr. D1-156;
6. STR 2.07.01:2003 „Vandentiekis ir nuotekų šalintuvas. Pastato inžinerinės sistemos. Lauko inžineriniai tinklai“ patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2003 m. liepos 21 d. įsakymu Nr. 390;
7. STR 2.02.05:2004 „Nuotekų valyklos. Pagrindinės nuostatos“;
8. Sveikatos apsaugos ministro įsakymas dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2000 m. gegužės 31 d. įsakymo Nr. 301 „Dėl profilaktinių sveikatos tikrinimų sveikatos priežiūros įstaigose“ pakeitimo, 2009 12 29 Nr. V-1072. 13 priedas. Asmenų, dirbančių galimos profesinės rizikos sąlygomis (kenksmingų veiksnių poveikyje ir pavojingą darbą), privalomo sveikatos tikrinimo tvarka;
9. STR 1.07.03:2017 „Statinių techninės ir naudojimo priežiūros tvarka. Naujų nekilnojamojo turto kadastro objektų formavimo tvarka“ patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2016 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. D1-971;
10. STR 2.01.06:2009 „Statinių apsauga nuo žaibo. Išorinė statinių apsauga nuo žaibo“ patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2009 m. lapkričio 17 d. įsakymu Nr. D1-693;
11. STR 1.06.01:2016 „Statybos darbai. Statinio statybos priežiūra“ patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2016 m. gruodžio 2 d. įsakymu Nr. D1-848;
12. HN 23:2011 „Cheminių medžiagų profesinio poveikio ribiniai dydžiai. Matavimo ir poveikio vertinimo bendrieji reikalavimai“ patvirtinta Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2011 m. rugsėjo 1 d. įsakymu Nr. V-824/A1-389;
13. Darbuotojų apsaugos nuo triukšmo keliamos rizikos nuostatai patvirtinti Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2005 m. balandžio 15 d. įsakymu Nr. A1-103/V-265;
14. HN 122:2006 „Rūkymo patalpų (vietų) įmonėse, įstaigose ir organizacijose įrengimo ir eksploatavimo reikalavimai“ patvirtinta Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2006 m. lapkričio 7 d. įsakymu Nr. V-908;
15. HN 98:2000 „Natūralus ir dirbtinis darbo vietų apšvietimas. Apšvietos ribinės vertės ir bendrieji matavimo reikalavimai“ patvirtinta Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2000 m. gegužės 24 d. įsakymu Nr. 277;

16. Bendrosios gaisrinės saugos taisyklės patvirtintos priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2005 m. vasario 18 d. įsakymu Nr. 64;
17. Saugos eksploatuojant elektros įrenginius taisyklės patvirtintos Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2010 m. kovo 30 d. įsakymu Nr. 1-100;
18. Specialiosios patalpų ir technologinių procesų elektros įrenginių įrengimo taisyklės patvirtintos Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2013 m. kovo 5 d. įsakymu Nr. 1-52;
19. Saugos taisyklės eksploatuojant šilumos įrenginius patvirtintos Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2016 m. rugsėjo 13 d. įsakymu Nr. 1-246;
20. Kėlimo kranų priežiūros taisyklės patvirtintos Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2010 m. rugsėjo 17 d. įsakymu Nr. A1-425;
21. Mokymo ir žinių darbuotojų saugos ir sveikatos klausimais tikrinimo bendrieji nuostatai patvirtinti Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2017 m. birželio 5 d. įsakymu Nr. A1-276;
22. Darboviečių įrengimo bendrieji nuostatai patvirtinti Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2017 m. birželio 5 d. įsakymu Nr. A1-276;
23. Darbuotojų aprūpinimo asmeninėmis apsaugos priemonėmis nuostatai patvirtinti Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2007 m. lapkričio 26 d. įsakymu Nr. A1-331;
24. Profesinės rizikos vertinimo nuostatai patvirtinti Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2012 m. spalio 25 d. įsakymu Nr. A1-457/V-961;
25. Darbuotojų, dirbančių potencialiai sprogioje aplinkoje, saugos nuostatai patvirtinti Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2005 m. rugsėjo 30 d. įsakymu Nr. A1-262;
26. Darbuotojų apsaugos nuo biologinių medžiagų poveikio darbe nuostatai patvirtinti Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2001 m. birželio 21 d. įsakymu Nr. 80/353;
27. Nelaimingų atsitikimų darbe tyrimo ir apskaitos nuostatai patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugsėjo 2 d. nutarimu Nr. 1118;
28. Saugos ir sveikatos apsaugos ženklų naudojimo darbovietėse nuostatai patvirtinti Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministrės 1999 m. lapkričio 24 d. įsakymu Nr. 95;
29. Darbo įrenginių naudojimo bendrieji nuostatai patvirtinti Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministrės 1999 m. gruodžio 22 d. įsakymu Nr. 102;

30. Automobilių kelių darbo vietų aptvėrimo ir eismo reguliavimo taisyklės T DVAER 12 patvirtintos Lietuvos automobilių kelių direkcijos prie Susisiekimo ministerijos direktoriaus 2012 m. balandžio 16 d. įsakymu Nr. V-87;

31. Įrangos ir apsaugos sistemų, naudojamų potencialiai sprogioje aplinkoje, techninis reglamentas patvirtintas Lietuvos Respublikos ūkio ministro 1999 m. gruodžio 27 d. įsakymu Nr. 432;

32. Darbuotojų apsaugos nuo cheminių veiksnių darbe nuostatai patvirtinti Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2001 m. liepos 24 d. įsakymu Nr. 97/406.

Paslaugų teikėjų, vykdančių ir teikiančių paslaugas ar atliekančių darbus pagal sutartinius įsipareigojimus, aplinkosaugos, darbuotojų saugos ir sveikatos bei priešgaisrinės saugos reikalavimų aprašo
5 priedas

MINIMALŪS DARBUOTOJŲ SAUGOS IR SVEIKATOS REIKALAVIMAI STATYBOS DARBŲ TECHNOLOGIJOS PROJEKTAMS

1. Statybos darbų technologijos projekte turi būti numatyti konkretūs projektiniai sprendiniai, nustatantys technines priemones, darbų metodus, užtikrinančius darbuotojų saugą ir sveikatą.

2. Atvejais, kai statybos darbų technologijos projekto rengti neprivaloma, organizuojant darbus statybvietyje, toliau nurodomi minimalūs reikalavimai įgyvendinami tiesiogiai arba įteisinami rangovo/statytojo pasirinktuose dokumentuose.

3. Ruošiant projektinius sprendinius, užtikrinančius darbuotojų saugą ir sveikatą darbo vietose, būtina vadovautis:

- 3.1. darbuotojų saugos ir sveikatos teisės aktų reikalavimais;
- 3.2. įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos norminiais dokumentais;
- 3.3. darbo priemonių naudojimo dokumentais;
- 3.4. techninėmis specifikacijomis;
- 3.5. šiais reikalavimais.

4. Rengiant projektinius sprendimus būtina išsiaiškinti pavojingus ir kenksmingus veiksnius, susijusius su darbų technologija ir statybos sąlygomis, nurodyti jų veikimo zonas. Pasikeitus statybos sąlygoms, turinčioms įtaką darbuotojų saugai ir sveikatai, statybos darbų technologijos projektas turi būti atitinkamai pakeistas ir/ar patikslintas iš naujo vertinant esamus pavojus.

5. Statybos darbų technologijos projekte privalomai nurodoma:

- 5.1. konstrukcijų ir įrenginių montavimo eiliškumas;
- 5.2. saugus mašinų, mechanizmų ir darbo įrenginių išdėstymas;
- 5.3. darbo vietų, panaudojant technines ir organizacines saugos priemones, įrengimas;
- 5.4. darbo priemonės, kolektyvinės ir asmeninės apsaugos priemonės;
- 5.5. statybvietytės, darbo vietų, judėjimo kelių apšvietimas, saugos ir sveikatos apsaugos ženklai, signalizacijos ir ryšių priemonės;
- 5.6. buities patalpų (laikinių) įrengimo vietos;
- 5.7. pėsčiųjų, transporto priemonių bei mobilių įrenginių judėjimo keliai;
- 5.8. statybos darbų vykdymo tvarka, esant keliams rangovams vienoje statybvietyje;
- 5.9. evakuacijos keliai ir saugios zonos, įvykus avarijai ar gaisrui statybvietyje.

6. Siekiant darbuotojų kritimo iš aukščio prevencijos, statybos darbų technologijos projekte turi būti nurodytos:

- 6.1. laikinų aptvarų montavimo vietos ir tipai;
- 6.2. saugos lynų ir apraišų tvirtinimo vietos;
- 6.3. technologinė įranga bei pagalbines priemones darbams aukštyje atlikti;
- 6.4. priemonės ir būdai, kaip darbuotojams patekti į darbo vietas.

7. Siekiant išvengti konstrukcijų, gaminių ir medžiagų kritimo iš aukščio pavojaus, statybos darbų technologijos projekte turi būti nurodyta:

7.1. konteineriai ir tara, naudojami vienietinėms ir birioms medžiagoms bei betonui ir skiediniui perkelti;

7.2. krovinių kėlimo reikmenys (stropai, traversos, griebtuvai ir kt.);

7.3. kabinimo būdai (krovinių stropavimo schemas), užtikrinantys sandėliuojamų ir montuojamų elementų perkėlimą į nurodytą vietą;

7.4. sandėliavimo įrenginiai (piramidės, kasetės ir kt.), užtikrinantys sandėliuojamų konstrukcinių elementų stabilumą;

7.5. gaminių, medžiagų ir įrenginių sandėliavimo būdai bei vietos;

7.6. montuojamų (demontuojamų) konstrukcijų laikino ir pastovaus tvirtinimo būdai;

7.7. surenkamų elementų laikino tvirtinimo būdai, vykdant pastatų ir statinių konstrukcijų demontavimo darbus;

7.8. statybinių medžiagų atliekų ir šiukšlių pašalinimo būdai;

7.9. apsauginių perdengimų (paklotų) arba stogelių įrengimo vietos ir konstrukcija.

8. Naudojant mašinas, statybos darbų technologijos projekte reikia numatyti:

8.1. mašinų ir tipą, jų pastatymo vietas ir darbo režimą, atsižvelgiant į darbų technologiją ir esamas statybos sąlygas;

8.2. priemones, mažinančias galimą profesinę riziką mašinos operatoriui ir šalia jo dirbantiems žmonėms;

8.3. priemones, pažyminčias mašinos pavojingas zonas;

8.4. saugos priemones, statant mašinas galimos žemės griūties vietoje, ant supilto grunto ar nuokalnėje;

8.5. krovinių kėlimo darbams – krovinių stropavimo schemas.

9. Numatant darbus iškasose ar tranšėjose turi būti nurodyta:

9.1. saugus iškasų šlaitų nuolydis arba iškasų šlaitų sutvirtinimo būdas ir įrengimo technologija;

9.2. įėjimo ir išėjimo į iškasas ar tranšėjas būdai;

9.3. esant reikalui, vandens šalinimo būdai.

10. Siekiant apsaugoti darbuotojus nuo pavojingo elektros srovės poveikio, reikia numatyti:

10.1. laikinų elektros įrenginių įrengimo tvarką, įtampas, laikinų elektros instaliacijų vietas, srovinių dalių aptvėrimo būdus ir įvadinės apskaitos ar įvadinės apskaitos skirstomosios spintos pastatymo vietą;

10.2. elektros įrenginių metalinių dalių įžeminimo būdus;

10.3. saugius darbo atlikimo būdus elektros perdavimo linijų apsauginėse zonose bei esant šalia veikiančių elektros įrenginių.

11. Kai statant, rekonstruojant ir remontuojant statinius naudojami kėlimo kranai ir į jų veikimo zonas patenka gyvenamieji namai, visuomeniniai, gamybiniai ir kiti statiniai, transporto arba pėsčiųjų keliai (šaligatviai), statybos darbų technologijos (vykdymo) projekte turi būti numatytos saugą užtikrinančios priemonės: transporto ir pėsčiųjų kelių perkėlimas už pavojingų zonų ribų; apsauginių stogelių įrengimas; žmonių išskeldinimas iš statinių arba darbų vykdymas tuo metu, kai statiniuose nėra žmonių.

12. Konkretūs statybos darbų technologijos projekto sprendiniai rengiami vadovaujantis žemiau šiame priede pateikiamais reikalavimais, nustatančiais minimaliai įgyvendintinas prevencijos priemones. Atvejais, kai statybos darbų technologijos projektas nerengiamas, žemiau pateikti reikalavimai statybvietėje taikomi tiesiogiai.

I. BENDRIEJI REIKALAVIMAI

13. Visi asmenys statybvietėje turi naudoti asmenines apsaugos priemones, parinktas vadovaujantis Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro patvirtintais Darbuotojų aprūpinimo asmeninėmis apsaugos priemonėmis nuostatais.

14. Visais atvejais statybvietėse yra privalu dėvėti šalmsus su apsauginiu dirželiu, ryškiaspalves liemenes arba ryškiaspalvius viršutinius drabužius bei pado pradūrimams ir daiktų užkretimams ant pėdos atsparią avalynę, jeigu kitaip nenumato atlikto profesinės rizikos vertinimo rezultatai.

15. Prieš statybos darbų pradžią ir darbų eigoje statybvietėje turi būti nustatytos (nustatomos) galimos pavojingų veiksnių vietos (zonos):

15.1. kuriose yra pavojus nukristi iš aukščio;

15.2. kuriose yra konstrukcijų, krovinių, įrenginių, įrankių kritimo/virtimo pavojus;

15.3. kuriose yra elektros srovės poveikio pavojus;

15.4. kuriose pavojingų ir/arba kenksmingų medžiagų koncentracija darbo aplinkos ore gali viršyti ribines vertes;

15.5. kuriose galimas transporto priemonių judėjimas, statybinių mašinų ar kitų įrenginių veikimas;

15.6. pavojingų cheminių medžiagų laikymo vietas ir būdus;

15.7. kitos vietos kuriose galimi pavojingi rizikos veiksniai;

15.8. zonos kuriose veikia jonizuojanti spinduliuotė;

15.9. zonos kuriuose yra aukšto slėgio įrenginiai ar vamzdiniai.

16. Gamybinės, buities ir poilsio patalpos bei pėsčiųjų judėjimo keliai turi būti už pavojingų veiksmų zonų ribų.

17. Jei šalia pastolių yra žmonių judėjimo keliai, jie turi būti apsaugoti stogeliu, o pastolių fasadas – uždengtas apsauginiu tinklu.

18. Statybinės atliekos iš statinių turi būti nuleidžiamos žemyn uždariais latakais, vamzdžiais, dėžėse – konteineriuose ar panašiais nepavojingais būdais. Vieta, į kurią metamos šiukšlės, turi būti aptverta.

II. STATYBVIEČIŲ IR JOSE ESANČIŲ PAVOJINGŲ ZONŲ APTVĖRIMAS

19. Statybvietės turi būti aptvertos, kad į jas nepatektų pašaliniai asmenys.

20. Statyviečių aptvarų aukštis turi būti ne žemesnis kaip 1,6 m. Aptvarai, esantys šalia žmonių judėjimo kelių, turi būti ne žemesni kaip 2 m, su vientisu apsauginiu stogeliu, apsaugančiu nuo krentančių daiktų.

21. Vykdamas žemės darbus, duobės, tranšėjos ir kitos iškasos turi būti aptvertos.

22. Pavojingos zonos turi būti aptvertos apsauginiais aptvarais ir atitinkamai pažymėtos, kad į jas nepakliūtų darbuotojai, neturintys teisės ten patekti. Apsauginių aptvarų atsparumas ir stabilumas turi būti pakankamas, kad atlaikytų atsiremiančių darbuotojų ar kitų asmenų sukeliamas apkrovas. Jeigu dėl atliekamų didelės rizikos darbų trumpalaikiškumo, stacionarių apsauginių aptvarų įrengti nėra galimybių ar, įvertinus galimos rizikos dydį, ekonomiškai netikslinga, tokios vietos turi būti aptvertos signaliniais aptvarais ir paženklintos saugos ir sveikatos apsaugos ženklais bei įdiegiamos kitos profesinės rizikos vertinimo dokumentuose nurodytos prevencijos priemonės darbuotojų bei trečiųjų asmenų apsaugai.

23. Pavojingos zonos, kuriose yra pavojus nukristi iš aukščio ar į gylį (angos perdangose, šuliniai, šurfai, iškasos) turi būti uždengtos tinkamai parinktais dangčiais ar skydais, arba aptvertos apsauginiais tinklais ar aptvarais.

24. Aptvarai, apsaugantys darbuotojus nuo kritimo iš aukščio, turi būti stabilūs, pakankamai standūs, ne žemesni kaip 1 m, su porankiu viršuje, 0,15 m aukščio ištisine papėdės juosta apačioje ir 0,5 m aukštyje nuo pakloto paviršiaus – su viduriniu ilginiu, arba naudojamos lygiavertės kolektyvinės saugos priemonės.

25. Asmenų apsaugai nuo krentančių statybinių medžiagų, įrankių ar kitų daiktų apsaugoti įrengiami apsauginiai stogeliai ar apsauginiai tinklai.

III. LEIDIMŲ IŠDAVIMO TVARKA

26. Atsižvelgiant į profesinės rizikos vertinimo rezultatus, įmonėje turi būti sudarytas tik pagal leidimą darbo vietų ir darbų, atliekamų pavojingose zonose, sąrašas. Tik pagal leidimą darbo vietų ir darbų, atliekamų pavojingose zonose, sąrašą, kuriuo vadovaujamosi rengiant statybos darbų technologijos projektą ar/ir organizuojant darbus statybvietėje, tvirtina darbdavys.

27. Leidimas privalomas darbams vykdomiems:

27.1. iškasose;

27.2. uždaroje erdvėje;

27.3. požeminių elektros tinklų, dujotiekio ir kitų požeminių komunikacijų apsauginėse zonose; 27.4. naudojant kėlimo kranus ir naudojant kitas mašinas - elektros oro linijų, dujų – naftos produktų vamzdinių, lengvai užsiliepsnojančių ar degių skysčių ir degių ar suskystintų dujų sandėlių apsauginėse zonose;

27.5. prie eksploatuojamų geležinkelio ir automobilių kelių važiuojamųjų dalių;

27.6. kai yra gaisro kilimo rizika;

27.7. veikiančios įmonės teritorijoje.

27.8. kai yra pavojus nukristi iš aukščio.

28. Leidimo formą nustato darbdavys, atsižvelgdamas į sąrašu patvirtintų darbų vietose ir darbų atliekamų pavojingose zonose identifikuotus rizikos veiksnius.

29. Leidimas vykdyti darbus statinių arba komunikacijų apsauginėse zonose gali būti išduotas tik turint statinių ar komunikacijų savininkų (eksploatuotojų) raštišką leidimą.

30. Leidimą išduoda darbdavys arba jo paskirtas kompetentingas asmuo.

31. Leidimas darbams atlikti išduodamas atsakingam už darbų vykdymą asmeniui.

32. Leidimas turi būti surašytas:

32.1. kiekvienai konkrečiai darbų vykdymo vietai;

32.2. išduodamas konkrečiam darbų vykdymo laikotarpiui.

33. Leidime įrašoma leidimo išdavimo data ir galiojimo laikas, darbų pradžios ir pabaigos laikas; atsakingo už darbų vykdymą asmens vardas, pavardė, pareigos; kompetentingo asmens vardas, pavardė, pareigos; darbuotojų, dirbsiančių darbus pavojingose zonose, vardai ir pavardės, jų kvalifikacija bei profesija. Su leidimu pasirašytinai supažindinami visi aukščiau minėti asmenys.

34. Leidime pateikiama informacija susijusi su skiriamais atlikti darbais:

34.1. darbo vieta ir jo atlikimo sąlygos (trumpai aprašant darbo pobūdį, darbo priemones, apsaugos nuo rizikos veiksmų priemones ir pan.);

34.2. saugų darbą užtikrinančios priemonės, kurias būtina įvykdyti prieš darbų pradžią;

34.3. būtinos kolektyvinės apsaugos priemonės;

34.4. darbuotojų asmeninės apsaugos priemonės, parinktos įvertinus galimus rizikos veiksnius.

35. Kai darbų vykdymo metu atsiranda leidime nenumatyti pavojai, darbus būtina nutraukti. Atnaujinti darbus galima tik gavus atnaujintą leidimą ir įgyvendinus jame naujai numatytas priemones darbuotojų saugai ir sveikatai užtikrinti.

36. Išduodant leidimus darbams, vykdomiems uždaroje erdvėje ir iškasose, kuriose galima grunto griūtis, privaloma vadovautis Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos parengtose rekomendacijose nurodyta leidimų išdavimo tvarka (uždaroje erdvėje: https://www.vdi.lt/AtmUploads/MR_PaskyraLeidimas.pdf ; iškasose: https://www.vdi.lt/atmuploads/mr_paskyrleidimasiskasos.pdf). Leidimas gali būti išrašomas rašytiniu arba elektroniniu būdu, priklausomai nuo darbdavio pasirinkimo.

IV. REIKALAVIMAI ORGANIZUOJANT DARBUS IŠKASOSE, ŠULINIUOSE, UŽDAROSE ERDVĖSE

37. Natūralaus drėgnumo gruntuose, jei nėra gruntinio vandens ir požeminių statinių, darbuotojams dirbti iškasose su vertikaliomis sienomis be sutvirtinimų leidžiama, jei iškasos gylis ne daugiau, kaip:

37.1. 1,0 m – piltiniuose, smėlio ir žvyro gruntuose;

37.2. 1,25 m – priesmėlio gruntuose;

37.3. 1,50 m – priemolio ar molio gruntuose.

38. Dirbti iškasose su įmirkusiais šlaitais leidžiama tik atsakingam už darbų vykdymą asmeniui apžiūrėjus grunto šlaitus ir, jei reikia, panaudojus tinkamas saugos priemones. Draudžiama lipti ir dirbti iškasose, iš kurių nepašalintas vanduo.

39. Dirbti iškasose su šlaitais be sutvirtinimų aukščiau gruntinio vandens lygio (įskaitant kapiliarinį pakilimą) arba gruntuose, nusausintuose dirbtinai pažeminus vandens lygį, leidžiama, kai iškasos gylis ir šlaito statusas (šlaito aukščio santykis su pločiu) atitinka:

1 lentelė

Gruntai	Šlaito statusas, kai iškasos gylis ne didesnis kaip m		
	1,5	3	5
Piltiniai nesutankinti	1 : 0,67	1 : 1	1 : 1,25
Smėlio ir žvyro	1 : 0,5	1 : 1	1 : 1
Priesmėliai	1 : 0,25	1 : 0,67	1 : 0,85
Priemoliai	1 : 0	1 : 0,5	1 : 0,75
Moliai	1 : 0	1 : 0,25	1 : 0,5
Liosiniai	1 : 0	1 : 0,5	1 : 0,5

Esant įvairių gruntų rūšių sluoksniams, šlaitų statumas turi būti parenkamas atsižvelgus į silpniausią grunto rūšį.

40. Iškasos šlaite pastebėti rieduliai ir akmenys bei atsiskyre grunto sluoksniai turi būti pašalinti.

41. Visais atvejais, kai iškasų gylis didesnis kaip 5 m ar esant grunto rūšims, nenurodytoms 2 lentelėje, šlaitų statumas turi būti nustatytas statybos darbų technologijos projekte.

42. Jeigu nėra galimybės naudoti gamyklinius iškasų, duobių ir tranšėjų sienų sutvirtinimus, reikia naudoti sutvirtinimus, pagamintus pagal darbdavio patvirtintus individualius projektus.

43. Statant sutvirtinimus, jų viršutinė dalis turi išsikišti virš iškasos krašto ne mažiau kaip 0,15 m. 44. Iškasos sienų sutvirtinimai statomi nuo viršaus į apačią, gilinant iškasą ne daugiau kaip 0,5 m, o išardomi iš apačios į viršų, užpilant iškasą.

45. Dirbant iškasose turi būti įrengtas patekimas ir išėjimas iš iškasų.

46. Pilti iškastą gruntą, sandėliuoti statybines medžiagas ar konstrukcijas, statyti mašinas ir transporto priemones, jomis dirbti arba važiuoti šalia iškasų (duobių, tranšėjų, griovių ir kt.) su nesutvirtintais šlaitais leidžiama tokiu atstumu, koks nurodytas statybos darbų technologijos projekte.

47. Kai statybos darbų technologijos projekte nėra nurodytų atstumų, rekomenduojamas minimalus atstumas nuo iškasų šlaito krašto iki artimiausios mašinos atramos ar transporto priemonės, sandėliuojamų statybinių medžiagų, konstrukcijų ar iškasto grunto pylimo nustatomas pagal 2 lentelę.

2 lentelė

Iškasos gylis, m	Gruntas			
	Smėlis	Priesmėlis	Priemolis	Molis
	Atstumas nuo iškasos šlaito krašto iki artimiausios papildomos apkrovos, m			
1,0	1,5	1,3	1,0	1,0
2,0	3,0	2,4	2,0	1,5
3,0	4,0	3,6	3,3	1,8
4,0	5,0	4,4	4,0	3,0
5,0	6,0	5,3	4,8	3,5

48. Prieš darbų pradžią uždaroje talpose, šuliniuose, tranšėjose ir kitose vietose, kuriose gali atsirasti kenksmingos dujos, būtina atlikti darbo aplinkos oro analizę, o darbo metu – nuolat tikrinti aplinkos orą, kad nebūtų neviršyta jų ribinė vertė, taip pat vadovautis kitomis prevencinėmis priemonėmis numatytais leidime pavojingiems darbams atlikti. Darbo metu atsiradus kenksmingoms dujoms, darbai šiose vietose turi būti nedelsiant nutraukti ir tęsiami tik jas pašalinus bei atlikus iš naujo oro analizę arba naudojant būtinas asmenines apsaugines priemones.

49. Dirbti vietose, kuriose gali atsirasti kenksmingų dujų, būtina su atitinkamomis asmeninėmis apsaugos priemonėmis (pvz., dujokaukėmis su oro padavimu). Darbų vykdymui uždaroje talpoje, šuliniuose turi būti skiriami ne mažiau kaip trys darbuotojai: du iš jų, esantys išorėje, prižiūri bei prireikus suteikia pagalbą dirbančiajam. Dirbti uždaroje erdvėje, šulinyje būtina su saugos diržu ir prie jo pritvirtintu saugos (gelbėjimo) lynu. Dirbant kolektoriuose arba komunikacijų tuneliuose, turi būti atidarytos dvi artimiausios angos arba durys taip, kad darbuotojai būtų tarp jų.

50. Prieš leidžiantis į šulinį ar kamerą, privaloma dujų analizatoriumi patikrinti jame esančių pavojingų dujų ir deguonies kiekius. Prieš darbų pradžią darbo aplinkos ore, t. y. šulinio apačioje (apie 0,5 m nuo dugno) ir viršuje (apie 0,5 m iki viršaus) taip pat privaloma tikrinti deguonies koncentraciją. Jeigu uždaroje erdvėje nustatytas deguonies kiekis mažesnis / didesnis nei 20,9 %, nustatomos deguonies sumažėjimo/padidėjimo priežastys. Nustačius deguonies koncentracijos sumažėjimo/padidėjimo priežastis arba jeigu šias priežasčių neįmanoma nustatyti, atitinkamai koreguojamas Leidimas ir paruošiamas (numatomas) gelbėjimo darbų planas.

51. Pavojingų dujų ir deguonies koncentracija uždaroje erdvėje tikrinama darbo metu nuolatos, t. y. turi būti nuolat įjungtas dujų analizatorius. Jeigu dujų analizatorius signalizuoja, kad uždaroje erdvėje yra per didelė pavojingų dujų koncentracija ar deguonies yra mažiau (daugiau) negu leistinos ribinės reikšmės, darbai nutraukiami, darbuotojai nedelsdami palieka darbo vietas, darbo vieta vėdinama, aiškinamasi pavojingų dujų koncentracijos atsiradimo ir (ar) deguonies mažėjimo priežastis. Prieš pratęsiant darbus, atsižvelgus į nustatytas aplinkybes, atitinkamai koreguojamas Leidimas ir parengiamas gelbėjimo darbų planas.

52. Perėjimo vietose per iškasas turi būti nutiesti ne siauresni kaip 1 m perėjimo tilteliai su aptvarais, apsaugančiais nuo kritimo.

VI. REIKALAVIMAI DARBAMS AUKŠTYJE

53. Priemonės, skirtos darbo vietai aukštyje ar patekti į ją (pastoliai, kopėčios ir kitos turi atitikti šių priemonių technines specifikacijas). Mechanškai pažeistas paaukštinimo priemonės naudoti draudžiama.

54. Draudžiama naudoti nesertifikuotas paaukštinimo priemones.

55. Priemonės, skirtos darbo vietai aukštyje, turi būti stabilios, turėti lygų darbo paviršių.

56. Pastoliai ir paklotas turi būti apskaičiuoti galimai didžiausiai apkrovai, atsižvelgiant į atliekamų darbų pobūdį ir faktines apkrovas.

57. Gruntas, ant kurio statomi pastoliai, turi būti išlygintas, sutankintas, su nuolydžiu paviršiniam vandeniui nutekėti.

58. Pastoliai, neturintys reikiamo stabilumo, prie statinio sienos turi būti pritvirtinti gamintojo dokumentuose nurodytais tvirtinimo būdais.

59. Sumontavus pastolius ir paklotus, būtina patikrinti: pastolių stabilumą užtikrinančių atskirų elementų sujungimus ir tvirtinimus, statramsčių vertikalumą, atraminių aikštelių patikimumą, metalinių pastolių įžeminimą.

60. Naudojamus pastolius atsakingas už darbų vykdymą asmuo turi apžiūrėti ne rečiau kaip kartą per 10 dienų, patikros rezultatus įrašant į kortelę kuri turi būti iškabinta ant pastolių, matomoje vietoje/prie patekimo ant pastolių.

61. Atstumas tarp statomo pastato ir pastolių turi būti nustatomas pagal vykdomų darbų technologiją. Įvertinus profesinę riziką, turi būti numatomos kolektyvinės apsaugos priemonės ir/ar naudojamos asmeninės apsaugos priemonės.

62. Kopėčios turi būti pastatytos stabiliai, ant lygaus paviršiaus.

63. Pristatomas kopėčias be darbo aikštelių leidžiama naudoti užlipimui tarp atskirų statomo statinio aukštų bei apžiūros, matavimų ar trumpalaikiams darbams, kuriuos atliekant neprireiktų papildomai remtis į statinio konstrukcijas. Pristatomos kopėčios turi būti su įtaisais, neleidžiančiais joms pasislinkti ar virsti darbo metu. Atliekant trumpalaikius darbus ant pristatomų kopėčių darbuotojas gali dirbti stovėdamas ant pakopos, esančios ne mažesniu kaip 1 m. atstumu iki kopėčių viršaus. Leidžiama naudoti ne ilgesnes kaip 5 m pristatomas kopėčias.

64. Ant pristatomų kopėčių draudžiama:

64.1. dirbti šalia ar virš neapsaugotų veikiančių mašinų besisukančių dalių ir transporterių;

64.2. naudoti rankines elektros mašinas ar parakinį įrankį;

64.3. virinti dujomis ar elektra;

64.4. tempti laidus ar prilaikyti aukštyje sunkias detales.

65. Įrengiant arba ardant kolektyvines saugos priemones turi būti naudojami apraišai apsaugantys nuo kritimo, patikimai pritvirtinti prie specialių tvirtinimo įtaisų ar statinio konstrukcijų.

66. Jei darbai atliekami didesniame kaip 5 m aukštyje nuo žemės paviršiaus, perdengimo arba darbo pakloto, kai pagrindinė priemonė, apsaugojanti nuo kritimo, yra saugos diržas apsaugantis nuo kritimo, darbuotojai privalo turėti aukštalipio kvalifikaciją.

67. Konstrukcijų montuotojams draudžiama pereiti nuo vienos konstrukcijos ant kitos be tam skirtų kopėčių, perėjimo tiltelių ar lipynių su aptvarais. Montuotojai vaikščioti konstrukcijomis ir jų elementais (santvaromis, rygeliais ir kt.), ant kurių nėra galimybės įrengti reikiamo pločio perėjimo su aptvarais gali tik naudodamiesi saugos diržais ar kitomis nuo kritimo apsaugančiomis priemonėmis.

68. Atliekant darbus ant stogų, kad būtų išvengta darbuotojų arba darbo priemonių bei statybinių medžiagų kritimo, turi būti įrengtos kolektyvinės apsaugos priemonės, o darbuotojai aprūpinti reikiamomis asmeninėmis apsaugos priemonėmis.

VII. KITI REIKALAVIMAI

69. Paskirtas atsakingas už darbų vykdymą asmuo privalo nedelsiant nutraukti darbus, jei dirbama aukštyje atvirose vietose, naudojami, kėlimo mechanizmai, kai vėjo greitis yra 15 m/s ir didesnis bei esant plikšalai, lijundrai, perkūnijai, rūkui ar blogam matomumui.

70. Po pakeltais montuojamų konstrukcijų elementais ar įrenginiais žmonėms būti draudžiama.

71. Pastačius (sumontavus) į projektinę padėtį konstrukcijas ar jų elementus, jas būtina patikimai įtvirtinti. Atkabinti kėlimo priemonėmis pakeltas konstrukcijas ir įrenginius leidžiama tik juos patikimai įtvirtinus.

72. Palikti be priežiūros pakeltus kabančius ant kranų kablių kroviniai draudžiama.

73. Pavojingų zonų, kuriose vyksta krovinių perkėlimas kėlimo kranais, ribos nustatomos prie perkeliama didžiausio krovinio horizontalios projekcijos išorinio tolimiausio taško pridėjus didžiausią perkeliamų krovinių matmenį ir jo nuolėkio atstumą.

74. Pavojingų zonų šalia statinių ribos nustatomos nuo statinio sienos atstumu, lygiu didžiausių montuojamų konstrukcijų ar įrenginių išorinių matmenų ir jų nuolėkio atstumo sumai (3 lentelė).

3 lentelė

Galimas krovinio kritimo aukštis, m	Mažiausias perkeliama (krentančio) krovinio nuolėkio atstumas, m	
	krovinio, perkeliama kranu, kritimo atveju	daiktų kritimo nuo statinio atveju
Iki 10	4	3,5
Iki 20	7	5
Iki 70	10	7
Iki 120	15	10
Iki 200	20	15
Iki 300	25	20
Iki 450	30	25